

Motion till riksdagen 2012/13:Fi250

av Jonas Sjöstedt m.fl. (V)

För framtidens jobb

1 Sammanfattning

För Vänsterpartiet är full sysselsättning det överordnade målet för den ekonomiska politiken. Vi presenterar i denna motion breda samhällsinvesteringar för att skapa fler jobb. Vi lägger förslag för att utjämna inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män och som ökar den ekonomiska jämlikheten. Rättvisa är produktivt och ekonomisk jämlikhet är en framgångsfaktor för ett lands hela utveckling.

Vänsterpartiets prioritering är att investera i fler jobb i både offentlig och privat sektor. Vi skapar nya jobb genom kraftfulla satsningar på energiomställning, bostadsbyggande och infrastruktur för att Sverige ska gå före i klimatarbetet samtidigt som viktiga arbetstillfällen skapas i hela landet. Vi satsar på fler anställda i välfärden för att stärka kvaliteten i stället för att låta pengarna gå till vinster. Vi gör omfattande satsningar på utbildningsplatser och arbetsmarknadsåtgärder för att rusta människor till ett hållbart arbetsliv med plats för fler. Vi gör bl.a. en kraftig satsning på fler lärare i skolan och på att bekämpa ungdomsarbetslösheten.

Investeringar för framtidens jobb:

- ? Vi vill genomföra en kraftfull satsning på gröna jobb för miljön och klimatet. Ska Sverige på allvar ta sig an klimatomställningen är detta framtidens arbetsmarknad. Vi gör en storsatsning på solenergi, vindkraft och energiomställning. Vi investerar i ett nytt klimatprogram med stöd till kommuner, landsting och företag för att bygga ut sol- och vindkraft.
- ? Vi vill göra en genomgripande satsning på byggande. För att bygga bort bostadsbristen behöver vi nå målet om 20 000 hyresrätter om året. Därför vill vi införa ett långsiktigt investeringsstöd för byggande av hyresrätter till rimliga hyror och som bidrar till energiomställningen. Det är dags att rusta upp miljonprogrammen, skolor, äldreboenden och sjukhus. Vi föreslår därför en omfattande upprustningssatsning. Tillgängligheten förbättras genom ett särskilt investeringsstöd.
- ? Genom våra satsningar på en kraftigt ökad kapacitet och underhåll på järnvägen kan förseningar på allvar minskas för både människor och gods. Vi

Fel! Okänt namn på

presenterar också en rad förslag för att öka resandet med kollektivtrafik. Genom dessa satsningar skapar vi många nya jobb.

- ? Vi satsar på bättre kvalitet i vård, skola och omsorg. Totalt ger våra satsningar drygt 53 000 fler anställda. Framför allt satsar vi på mer personal och utbildning inom äldreomsorgen.
- ? Vi vill genomföra omfattande satsningar för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Vi föreslår en engångsskatt för de fyra storbankerna. Vi menar att det finns goda skäl att ta in en del av de övvinster de gör och i stället sätta dem i produktiv användning. Engångsskatten finansierar en bred satsning för att minska ungdomsarbetslösheten.
- ? Vi inför en gymnasiegaranti som innebär att alla ska ha rätt till gymnasieutbildning innan de fyller 25 år och ett generationsväxlingsprogram på arbetsmarknaden. 25 000 jobb till unga skapas genom satsningar på lärlingsanställningar i bristyrken, traineeprogram i offentlig sektor och utbildningsvikariat i omsorgen.
- ? Vi inför ett särskilt statsbidrag för att öka lärartätheten i grundskolan och en extra förstärkning av resurser till skolor med särskilt stora behov.
- ? Vi höjer studiemedlen eftersom vi menar att det är rimligt att studerande får goda ekonomiska villkor och därmed kan koncentrera sig på sina studier. Det är ekonomiskt lönsamt både för individen och för samhället.
- ? Vi vill förbättra vardagen för alla dem som arbetar kvällar, nätter och helger genom att lägga pengarna på 15 000 platser inom barnomsorg på obekvämt arbetstid och till att stimulera kommunerna så att barn till arbetslösa och föräldralösa ges rätt till 30 timmars förskola. På så sätt stärks småbarnsföräldrars möjligheter att arbeta och få ett arbete. Detta finansieras genom att vi slopar RUT-avdraget.
- ? Vi vill skapa ett tillgängligt arbetsliv där fler får plats. Vi avskaffar programmet Fas 3 och ersätter det med subventionerade jobb med avtalsenlig lön och utbildningsplatser. Vi satsar på förbättrad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och ett förstärkt arbetsmiljöarbete.
- ? Vi vill öka den ekonomiska jämlikheten och efterfrågan i ekonomin. Därför lägger vi bl.a. förslag om stärkt arbetslöshetsförsäkring och sjukförsäkring samt en rad förslag för att förbättra ekonomin för ensamstående föräldrar och för ekonomiskt utsatta barn.
- ? Vi vill öka jämställdheten och den ekonomiska jämlikheten mellan kvinnor och män. Vi lägger därför förslag om individualiserad föräldraförsäkring, rätt till heltid och förbättrad barnomsorg. Vi ökar anslagen till kvinnojouren och Diskrimineringsombudsmannens förebyggande arbete.

I motsättning till dessa reformer står regeringens ensidiga skattesänkarpolitik. Med regeringens politik har den privata konsumtionen tillåtit att öka på bekostnad av investeringar i skola, sjukvård och äldreomsorg. I och med detta minskar möjligheterna att satsa på en bättre och utbyggd välfärd och en rättvis fördelning av ekonomiska resurser. Ojämlikheten breder ut sig, inkomstskillnaderna ökar och samhället dras isär samtidigt som arbetslösheten ökar. Framförallt har långtidsarbetslösheten ökat kraftigt. Antalet personer som varit utan arbete mer än 2 år uppgår för närvarande till över 70 000, vilket är

Fel! Okänt namn på

en ökning med hela 188 procent sedan regeringen tillträdde i oktober 2006. Samtidigt uteblir samhällsnyttiga investeringar, och nödvändiga arbetsuppgifter blir inte utförda. Det är, inte minst ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, en oansvarig politik.

Målsättningen med Vänsterpartiets skattepolitik är att få fler människor i arbete, trygga välfärden, öka jämlikheten och jämställdheten och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Då behövs större skatteintäkter än idag och vi vet att viljan att betala skatt är god om det finns en tydlig koppling till satsningar på exempelvis sjukvård, skola och äldreomsorg.

Vi tar därför steg mot ett skattesystem byggt på principen skatt efter bärkraft och likformighet. Med vår politik får alla löntagare upp till medelinkomst oförändrad inkomstskatt i förhållande till dagens regler. Vi föreslår att jobbskatteavdraget trappas av från en månadsinkomst på 30 000 kronor. För inkomster som är högre än så görs en avtrappning av jobbskatteavdraget, alltså en skattehöjning. Om man tjänar mer än 50 000 kronor i månaden får man inget jobbskatteavdrag.

Det är dags nu att öka investeringarna, jämlikheten och möjliggöra satsningar på jobben för att höja kvaliteten i välfärden och genomföra klimatomställningen. Det ger en bättre samhällsekonomiskt hållbar utveckling. Vänsterpartiet vill ha ordning och reda i ekonomin.

Fel! Okänt namn på

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
3	Förslag till riksdagsbeslut	6
4	Det ekonomiska läget och regeringens ekonomiska politik	7
4.1	Det globala konjunkturläget	7
4.2	Svensk ekonomi	8
4.2.1	Finanspolitiken.....	8
4.2.2	Regeringens ekonomiska politik är en politik för låga löner... 10	
4.2.3	Utvecklingen på arbetsmarknaden	11
4.2.4	Strukturproblem i den svenska ekonomin.....	15
4.2.5	Hushållens skuldsättning	18
4.2.6	Ökad ojämlikhet.....	20
4.2.7	Ökade inkomstklyftor mellan män och kvinnor.....	22
4.2.8	Besparingar och privatiseringar i välfärden	24
5	Vänsterpartiets förslag för investeringar i fler jobb och stärkt välfärd... 26	
5.1	Riktlinjer för den ekonomiska politiken.....	26
5.2	Klimatinvesteringar i jobb och grön omställning	28
5.2.1	Bygg bort bostadsbristen.....	28
5.2.2	Energiomställning och satsningar på grön teknik	30
5.2.3	Investeringar i kollektivtrafik och infrastruktur	31
5.2.4	Aktiv näringspolitik	33
5.2.5	Miljörättvisa.....	34
5.3	Investeringar i jobb och kvalitet i välfärden	35
5.3.1	Generell välfärd fri från kommersiella intressen.....	35
5.3.2	Stärk kommunsektorn	36
5.3.3	En jämlik sjukvård med hög kvalitet	38
5.3.4	Satsningar på äldreomsorgen	39
5.3.5	Minskad barnfattigdom.....	40
5.3.6	En likvärdig skola	42
5.3.7	En mänsklig sjukförsäkring	43
5.3.8	Rättvisa pensioner.....	45
5.4	Ett hållbart arbetsliv med plats för fler.....	45
5.4.1	Utbildning för jobb	47
5.4.2	En effektiv arbetsförmedling och aktiv arbetsmarknadspolitik	48
5.4.3	En allmän och solidariskt finansierad arbetslöshetsförsäkring.....	50
5.5	Rättvisa skatter	52
5.5.1	Målsättningen med skattepolitiken	52
5.5.2	Inkomstskatter.....	53
5.5.3	Sociala avgifter m.m.	55
5.5.4	Företagsskattefrågor.....	55
5.5.5	Kapital- och egendomsskatter.....	56
5.5.6	Skatter som styrmedel i miljöpolitiken – gröna skatter.....	58
5.6	Effekter av Vänsterpartiets förslag	59
5.7	Finansiella effekter.....	59

Fel! Okänt namn på

6	Jobb och utbildningsplatser	60
7	Vänsterpartiets förslag till inkomstförändringar	61
8	Utgiftsramar och fördelning av utgifter i statsbudgeten	62

Fel! Okänt namn på

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar att godkänna inriktningen på den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 5–8 i motionen).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skattepolitikens inriktning (avsnitt 5.5 i motionen).
3. Riksdagen godkänner statsbudgetens inkomster för 2013 i enlighet med tabell 17 i bilaga 1 i motionen.
4. Riksdagen beslutar om fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2013 i enlighet med tabell 15 i avsnitt 8 i motionen.
5. Riksdagen beslutar om den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2014 och 2015 i enlighet med tabell 15 i avsnitt 8 i motionen.
6. Riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag att fastställa utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget till 1 095, 1 105 respektive 1 125 miljarder kronor för 2013, 2014 och 2015 (avsnitt 4.5.1 i propositionen).
7. Riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag att anta förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) (avsnitt 3.4, 6.11, 6.15 och 6.16 i propositionen).
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör införas ett amorteringskrav på alla nya bostadslån med en belåningsgrad som överstiger 75 procent.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att järnvägen bör återregleras och samhället ta ett helhetsansvar för järnvägssystemet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ändring av jobbskatteavdraget.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ändring av skiktgränserna för uttag av statlig inkomstskatt i enlighet med det ovan anförda.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag i syfte att avskaffa RUT-avdraget.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag i syfte att ta bort skattereduktionen för gåvor till ideella organisationer.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag i syfte att ta bort nedsättningen av socialavgifter för personer under 26 år.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag i syfte att ta bort nedsättningen av den särskilda löneskatten för äldre.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ändring av restaurangmomsen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ändring av fastighetsskatten.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om införande av arvsbeskattning.

4 Det ekonomiska läget och regeringens ekonomiska politik

4.1 Det globala konjunkturläget

Den ekonomiska utvecklingen har under de senaste åren präglats av följderna av finanskrisen 2008. Världshandeln störtade och många länder drabbades av djupa lågkonjunkturer med gigantiska produktionsbortfall och massarbetslöshet. Finanskrisen i USA utlöste också ett antal nationella finanskriser i Europa. Lågkonjunkturer och finanskriserna i Europa resulterade i att ett antal länder, framför allt inom euroområdet, fick betydande statsfinansiella problem. Budgetunderskotten förvärrades därtill av de stora statliga insatserna för att rädda enskilda banker och det finansiella systemet i stort.

Då euroländerna är fastlåsta av den gemensamma penning- och valutapolitiken samtidigt som de saknar nationella centralbanker som kan agera som långgivare i sista instans (lender of last resort) ledde budgetunderskotten och statsskulderna till akuta statsfinansiella problem i en del länder i form av kraftigt stigande räntor på deras statsobligationer. Detta medförde i sin tur att Europas redan skakiga banker sattes under ytterligare press då många av dessa hade stora poster av de mest skuldyngda euroländernas statspapper. Bortsett från 2010, då en viss återhämtning ägde rum, har detta sammantaget resulterat i en mycket svag ekonomisk utveckling i Europa i allmänhet och inom euroområdet i synnerhet. Eurokrisen är i dagsläget, trots diverse nödlån och ett massivt likviditetsstöd av Europeiska centralbanken (ECB), fortfarande akut och konjunkturutsikterna för euroområdet de närmaste åren är mycket svaga.¹

I USA, finanskrisens epicentrum, har framför allt arbetsmarknaden drabbats mycket hårt av den ekonomiska krisen. Arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden har sjunkit dramatiskt. De tecken i vintras som tydde på

¹ En djupare analys av EMU-krisen återfinns i Vänsterpartiets motion på 2012 års ekonomiska vårproposition.

Fel! Okänt namn på

en vändning på den amerikanska arbetsmarknaden har helt kommit på skam. Därtill präglas det amerikanska politiska systemet av stora låsningar vilket innebär att osäkerheten om den fortsatta finanspolitiken är betydande. Om inte den amerikanska kongressen fattar några nya beslut kommer finanspolitiken att stramas åt med hela 4 procent av BNP under 2013.² Det är risken för detta som i debatten brukar kallas för ”the fiscal cliff”.

Japan drabbades hårt av effekterna av lågkonjunkturen som följde på finanskrisen. I mars 2011 inträffade sedan jordbävningkatastrofen som, utöver de mänskliga tragedierna som följde i dess spår, också slog hårt mot ekonomin. För 2013 beräknas BNP växa med drygt 1 procent, vilket är något över Japans trendmässiga tillväxt, som numera är mycket låg, knappt 1 procent.

Utvecklingsländernas tillväxtekonomier, däribland Kina, Indien och Brasilien, har sammantaget klarat de senaste årens ekonomiska turbulens förhållandevis väl. Utvecklingen i dessa länder har dock mattats av, vilket beror på såväl lägre inhemsk efterfrågan som att efterfrågan från Europa har dämpats.

Sammantaget beräknas global BNP växa med 3,4 procent för innevarande år och 3,8 procent under 2013.³

4.2 Svensk ekonomi

Den svenska tillväxten var oväntat hög under första halvåret i år. Den starka utvecklingen förklaras dock i hög grad av tillfälliga faktorer. De flesta prognoser för det andra halvåret pekar på en relativt kraftig inbromsning. Framför allt bedöms exporten utvecklas svagt till följd av den svaga tillväxten i euroområdet. Sammantaget väntas BNP stiga med 1,6 procent för innevarande år. Under 2013 och 2014 beräknas hushållens konsumtion ta fart, vilket bidrar till en hygglig ekonomisk återhämtning. Utvecklingen på arbetsmarknaden går dock trögt. Enligt arbetskraftsundersökningarna uppgick den säsongsrensade arbetslösheten till 7,8 procent i augusti och regeringen räknar med en arbetslöshet på 7,5 procent under 2013. Särskilt oroande är den mycket höga långtidsarbetslösheten. Antalet personer som varit utan arbete mer än 2 år uppgår för närvarande till över 70 000, vilket är en ökning med hela 188 procent sedan oktober 2006.⁴

4.2.1 Finanspolitiken

Regeringens finanspolitik ter sig alltmer besynnerlig. Finanspolitiken och bedömningen av reformutrymmet styrs framförallt av överskottsmålet. Detta mål innebär att den offentliga sektorns finansiella sparande ska uppgå till 1 procent av BNP över en konjunkturcykel. Den främsta indikatorn för bedömning av reformutrymmet och huruvida finanspolitiken är förenlig med

² KI, ”Konjunkturläget, augusti 2012”.

³ Ibid.

⁴ Arbetsförmedlingens månadsstatistik.

överskottsmålet är det s.k. strukturella sparandet. Det strukturella sparandet fås genom att rensa det finansiella sparandet från konjunktoreffekter och engångshändelser. För att finanspolitiken under ett enskilt år ska anses ligga i linje med överskottsmålet ska det strukturella sparandet i normalfallet ligga nära 1 procent av BNP.⁵

Vid kraftiga konjunktursvängningar kan dock det strukturella sparandet behöva avvika från 1 procent. Vid en kraftig lågkonjunktur bör finanspolitiken vara expansiv och det finns då goda skäl för att låta det strukturella sparandet understiga 1 procent under några år för att stimulera efterfrågan. Finanskrisen 2008 och den därpå följande kraftiga lågkonjunkturen var ett tydligt sådant exempel. Då agerade emellertid regeringen precis tvärtom. Mellan 2008 och 2009 steg det strukturella sparandet från 1,8 till hela 2,8 procent av BNP, vilket innebär att regeringen mitt under den kraftigaste lågkonjunkturen sedan 1990-talskrisen bedrev en direkt åtstramande finanspolitik.⁶ Den förda politiken kritiserades av bl.a. Konjunkturinstitutet och regeringens Finanspolitiska råd och resulterade i att tusentals personer i onödan slogs ut i långtidsarbetslöshet.

På senare tid har regeringen framfört hypotesen att konjunkturcyklerna inte är symmetriska och man har pekat på att perioderna med ett lågt resursutnyttjande är längre och djupare i en lågkonjunktur än perioderna med högt resursutnyttjande i en högkonjunktur.⁷ Konsekvensen av detta synsätt är att det strukturella sparandet i normalfallet bör överstiga 1 procent av BNP för att finanspolitiken ska anses ligga i linje med överskottsmålet. I vårpropositionen för 2012 tog regeringen fasta på denna uppfattning och man slog fast att reformutrymmet för 2013 var "begränsat", trots att prognosen för det strukturella sparandet för 2013 då uppgick till 1,6 procent. Detta synsätt är nu fullständigt bortblåst.

I budgetpropositionen föreslår regeringen ofinansierade reformer för 23 och 27 miljarder kronor för 2013 och 2014 och det strukturella sparandet har justerats ned till 0,4 respektive 0,7 procent av BNP för 2013 och 2014. Konjunkturcykelns "asymmetri" som för ett halvår sedan användes som ett argument för att det strukturella sparandet skulle *överstiga* 1 procent har nu alltså förbytts till ett strukturellt sparande som klart *understiger* 1 procent.

⁵ Regeringens skrivelse 2010/11:79, "Ramverk för finanspolitiken", s. 22.

⁶ Det vanligaste kriteriet för att bedöma finanspolitikens inriktning tar fasta på förändringen av det strukturella sparandet (se t.ex. KI, "Konjunkturläget mars 2012, s. 28 och BP13, s. 132). Om det strukturella sparandet minskar är politiken expansiv, medan finanspolitiken är åtstramande om det strukturella sparandet ökar.

⁷ En invändning mot detta resonemang är att det genomsnittliga BNP-gapet (som är det mått som används för att justera det finansiella sparandet för konjunkturläget) inte är oberoende av den ekonomiska politiken. Om det finns en slagsida i den ekonomiska politiken som innebär att överhettning och hög inflation anses skadligare för ekonomin än perioder av lågt resursutnyttjande och hög arbetslöshet kommer detta att resultera i att BNP-gapet i genomsnitt blir negativt. Men detta är ju ett "policyfel" och ingen asymmetri avseende BNP-gapet över konjunkturcykeln.

Fel! Okänt namn på

Regeringen motiverar omläggningen av politiken bl.a. med att en mer expansiv finanspolitik behövs för att förhindra att många arbetslösa ska fastna i långtidsarbetslöshet. Vänsterpartiet, som länge drivit kravet att överskottsmålet borde ersättas med ett mål om balans över en konjunkturcykel, välkomnar regeringens mer expansiva finanspolitik och plötsliga omtanke om de långtidsarbetslösa. Vi ställer oss dock något frågande till varför omläggningen av politiken sker just nu. Den mer expansiva politiken hade framför allt behövts i samband med finanskrisen och *före* den mycket kraftiga ökningen av antalet långtidsarbetslösa.

Samtidigt som vi välkomnar regeringens mer expansiva finanspolitik är innehållet i densamma mycket märkligt. Den helt dominerande posten är den sänkta bolagsskatten som kostar 16 miljarder kronor, vilket motsvarar 70 procent av det samlade reformutrymmet för 2013. Förslaget är naturligtvis mycket positivt för de svenska storbolagens aktieägare, men torde ha högst marginella effekter på arbetslösheten. Inom arbetsmarknadspolitiken gör regeringen några mindre satsningar under 2013 på motsvarande 150 miljoner kronor. För perioden 2014–2016 genomför regeringen emellertid genom aktiva beslut besparingar på sammanlagt 3,1 miljarder kronor, vilket måste betraktas som anmärkningsvärt mot bakgrund av den höga arbetslösheten.

4.2.2 Regeringens ekonomiska politik är en politik för låga löner

Regeringens politik kan sammanfattas bakom dess paroll att "öka drivkrafterna att gå från bidrag till arbete". Regeringens politik präglas alltså av uppfattningen att stora grupper av människor medvetet väljer att vara sjuka eller arbetslösa. Direkt efter valsegern 2006 sänkte man därför ersättningsnivåerna i a-kassan och sjukförsäkringen och försvårade möjligheterna att överhuvudtaget kvalificera sig för ersättning vid arbetslöshet.

Men försämrade villkor i a-kassan och sjukförsäkringen leder naturligtvis *inte i sig* till fler arbeten. Detta inser även regeringen. Strategin är att genom olika åtgärder sätta press på de lägsta lönerna nedåt. Genom att sänka ersättningen i arbetslöshets- och sjukförsäkringen och ställa hårdare krav på de arbetslösa och sjukskrivna sänker man lönekraven. Parallellt med detta har regeringen dragit ned på de arbetslösas möjligheter till omskolning och vidareutbildning. Allt i syfte att pressa fram låglönejobb och tvinga de arbetslösa att ta dessa.

Flera andra förslag följer samma linje. Detta gäller inte minst för regeringens "paradnummer", det s.k. jobbskatteavdraget, som nu motsvarar hela 85 miljarder kronor. Jobbskatteavdraget sänker det relativa värdet av inkomstförsäkringarna. Enligt regeringen sänker jobbskatteavdraget ersättningsgraden i a-kassan med hela 5,1 procentenheter.⁸ Ökade kostnader för medlemskap i fack och a-kassa har därtill lett till lägre facklig organisationsgrad, försvagad

⁸ Finansdepartementet (2011), "Hur ska utvecklingen av arbetsmarknadens funktionssätt bedömas", s. 101.

Fel! Okänt namn på

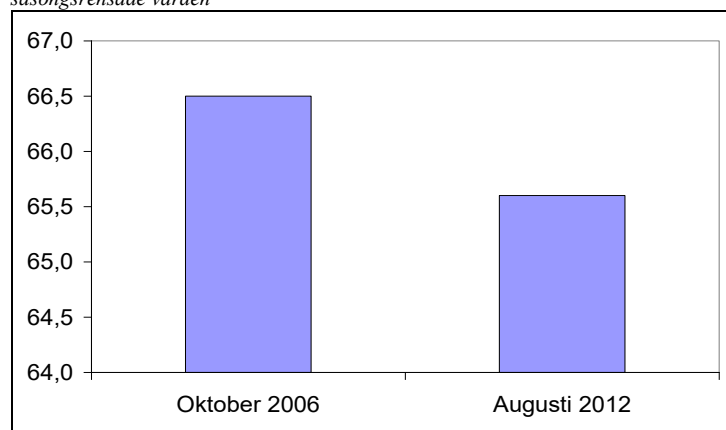
förhandlingsstyrka och att fler arbetslösa står utan inkomstförsäkring vid arbetslöshet.

4.2.3 Utvecklingen på arbetsmarknaden

Regeringens främsta löfte under valrörelsen 2006 var att den skulle minska arbetslösheten och öka sysselsättningen. Alliansen har nu innehaft regeringsmakten i sex år och det kan därför vara på sin plats att närmare studera hur den lyckats med sitt främsta vallöfte. I diagram 1 och 2 nedan visas hur arbetslösheten och sysselsättningen utvecklats sedan regeringsskiftet.

Diagram 1 Sysselsättningsgrad, 15–74

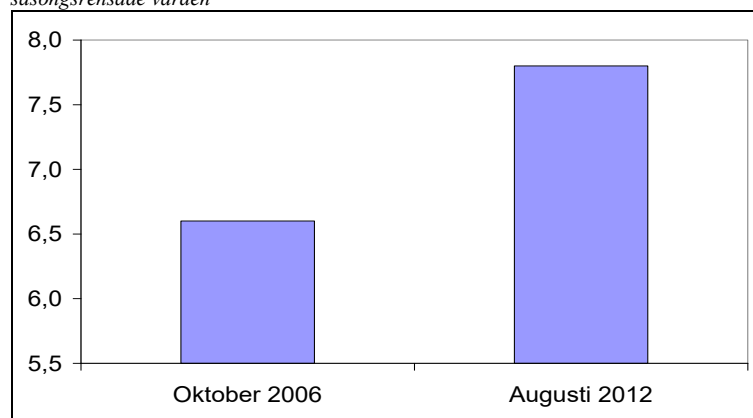
säsongrensade värden

Källa: SCB (AKU)

Diagram 2 Arbetslöshet, 15–74 år

säsongrensade värden

Källa: SCB (AKU)

Som framgår av diagrammen har arbetslösheten ökat och sysselsättningsgraden minskat sedan regeringen tillträdde hösten 2006. Den säsongrensade sysselsättningsgraden har minskat med 0,9 procentenheter, vilket innebär en lägre sysselsättning på motsvarande 64 000 personer. Den säsongrensade

Fel! Okänt namn på

arbetslösheten uppgick i augusti till 7,8 procent, vilket jämfört med oktober 2006 är en ökning med 1,2 procentenheter. Detta motsvarar en ökning av arbetslösheten med 61 000 personer.

För 2013 räknar regeringen med en arbetslöshet på 7,5 procent. Denna prognos ligger ungefär i linje med andra prognosmakares bedömningar. För 2014 gör regeringen emellertid en klart mer optimistisk prognos än de flesta andra bedömare. Regeringen räknar då med en arbetslöshet på 6,7 procent, vilket t.ex. kan jämföras med KI:s augustiprognos som ligger på 7,7 procent för 2014. Vi kan dock konstatera att även om regeringens till synes optimistiska prognos för 2014 slår in kommer arbetslösheten då att ligga på en nivå som finansminister Borg under valrörelsen 2006 karaktäriserade som massarbetslöshet.

Den säsongrensade arbetslösheten i åldersgruppen 15–24 år uppgick i augusti till 25,2 procent, vilket är en ökning med hela 5,2 procentenheter jämfört med när den borgerliga regeringen tillträdde. Även om det finns anledning att använda siffrorna om ungdomsarbetslöshet med viss försiktighet, eftersom även heltidsstuderande som söker extrajobb räknas som arbetslösa, och att väldigt få i den yngsta åldersgruppen alls ingår i arbetskraften, är utvecklingen oroande. Otrygga, tillfälliga anställningar är i dag vanligare än fasta jobb för unga. Det innebär att många unga drabbas av deltidsarbetslöshet och återkommande arbetslöshet. Allra mest utsatt är den växande grupp unga som saknar fullständiga gymnasiebetyg. Det är dessa unga som löper störst risk att fastna i långvarig arbetslöshet eller helt slås ut från arbetsmarknaden. Att så många som var tredje elev lämnar gymnasiet utan fullständiga betyg är ett svek mot en hel generation unga.

Kvinnors förvärvsfrekvens är klart lägre än männens. Om kvinnors sysselsättningsgrad hade varit i paritet med männens hade 190 000 fler kvinnor varit sysselsatta i dag. Till detta ska läggas att kvinnorna är kraftigt överrepresenterade vad gäller ofrivilligt deltidsarbete. Den lägre sysselsättningsgraden är både orsak och konsekvens av faktorer som den könsuppdelade arbetsmarknaden, ojämn fördelning av ansvar för obetalt arbete samt nedskärningarna inom den offentliga sektorn. Sammantaget medför sysselsättningsgapet stora skillnader i makt, inflytande och inkomster mellan män och kvinnor.

Det allvarligaste problemet på arbetsmarknaden är långtidsarbetslösheten. Och häri ligger regeringens största misslyckande avseende den ekonomiska politiken i allmänhet och arbetsmarknadspolitiken i synnerhet. Samtidigt som arbetslösheten ”bara” ökat med 1,2 procentenheter sedan regeringen tillträdde har långtidsarbetslösheten ökat med hela 188 procent (se diagram 3).⁹ Mycket tyder på att den ökade långtidsarbetslösheten främst har drabbat de grupper som redan från början har en svag ställning på arbetsmarknaden, i synnerhet

⁹ Datamaterial från Arbetsförmedlingen. Avser antal personer som varit utan arbete längre än 2 år.

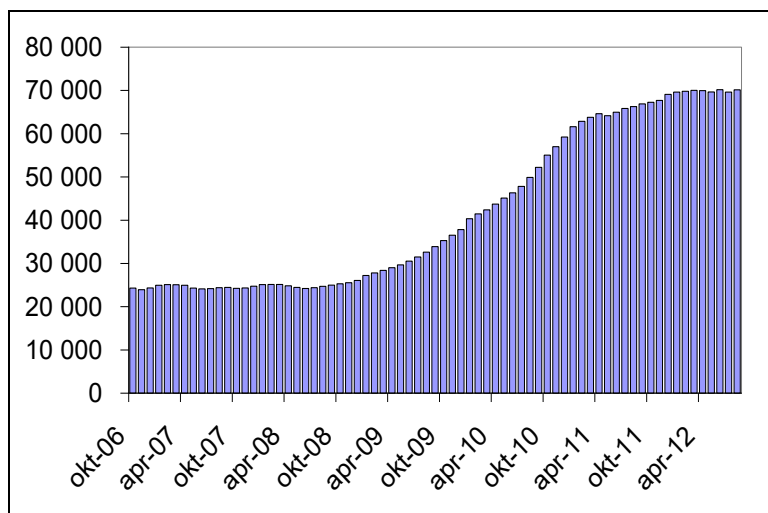
personer med låg utbildning, utrikes födda, äldre samt personer med funktionsnedsättningar.¹⁰

Personer med långa arbetslöshetstider löper stor risk att fastna i långtidsarbetslöshet eller helt slås ut från arbetsmarknaden. Först och främst är detta naturligtvis en tragedi för de individer som drabbas, men långtidsarbetslösheten för även med sig betydande samhällsekonomiska kostnader. När konjunkturen vänder så begränsas uppgången i både produktion och sysselsättning i och med att matchningen på arbetsmarknaden försämras. Långvariga arbetslöshetstider försämrar med andra ord arbetsmarknadens funktionssätt och höjer den strukturella arbetslösheten.

Konjunkturinstitutet pekar i sin senaste konjunkturrapport¹¹ följaktligen på att det finns tecken på att den svenska arbetsmarknaden fungerar allt sämre. En indikator på hur väl arbetsmarknaden fungerar är den s.k. Beveridgekurvan som visar på sambandet mellan arbetslösa och vakanser. Sedan mitten av 2009 har andelen vakanser ökat utan att arbetslösheten har minskat i motsvarande utsträckning (se diagram 4). Detta förhållande tyder på att matchningen på arbetsmarknaden fungerar sämre eftersom arbetslösheten är högre vid en given nivå vakanser.

Diagram 3 Långtidsarbetslösa

Utan arbete mer än 2 år¹²

Källa: Arbetsförmedlingen

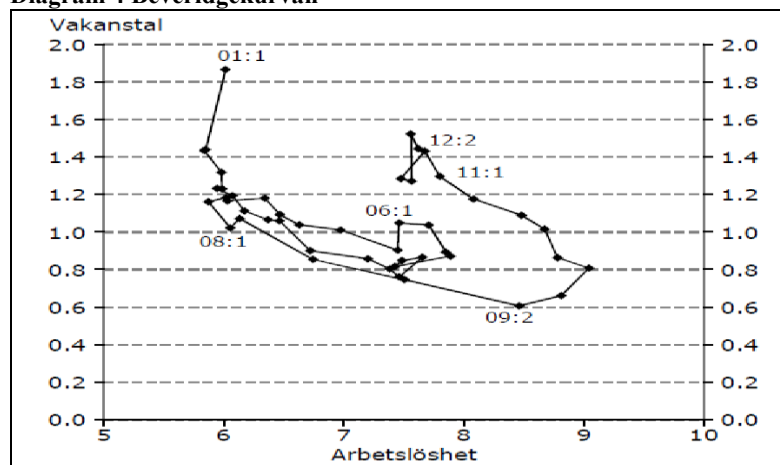
¹⁰ Se t.ex. Arbetsförmedlingen: "Arbetsmarknadsutsikterna våren 2012".

¹¹ Konjunkturläget, augusti 2012.

¹² Öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd (16–64 år).

Fel! Okänt namn på

Diagram 4 Beveridgekurvan¹³

Källa: KI, "Konjunkturläget, augusti 2012"

Utvecklingen av de långa arbetslöshetstiderna är emellertid inte förvånande då regeringen kraftigt har minskat på möjligheterna till omskolning och vidareutbildning. Mellan 2006 och 2011 har man skurit ned på antalet platser inom arbetsmarknadsutbildningen med ca 64 procent¹⁴ och antalet deltagare inom den kommunala vuxenutbildningen minskade med 18 procent mellan 2006 och 2010.¹⁵

Regeringens låga ambitionsnivåer beträffande arbetsmarknadspolitiken framträder också tydligt i ett något längre historiskt perspektiv. När Sverige för första gången efter 1930-talet drabbades av massarbetslöshet i samband med 1990-talskrisen utgjorde anslagen till aktiv arbetsmarknadspolitik nära 3 procent av BNP, enligt OECD. Efter 1990-talskrisen och fram till finanskrisen 2008 sänktes de offentliga utgifterna på detta område kraftigt, både under socialdemokratiska regeringar och under regeringen Reinfeldt. Det anmärkningsvärda i sammanhanget är att de låga ambitionsnivåerna vad gäller arbetsmarknadspolitiken har fortsatt, trots finans- och eurokris. Under 2009, då effekterna av finanskrisen var som värst, användes endast 0,9 procent av BNP för en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Förklaringen till de minskade utgifterna ligger främst i minskade satsningar på arbetsmarknadsutbildning och stöd till anställning och rehabilitering för personer med funktionsnedsättningar. Nedsättningarna när det gäller arbetsmarknadsutbildning har varit så kraftiga att Sverige 2008 låg väsentligt under medeltalet för 13 jämförbara europeiska länder.

¹³ Vakansgraden mäts som kvoten mellan antalet lediga jobb enligt SCB:s vakansstatistik och antalet personer i arbetskraften enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU).

¹⁴ Mätt som årsgenomsnitt.

¹⁵ Avser perioden 2006–2010.

I stället för att rusta de arbetslösa för framtidens arbetsliv genom satsningar på kunskaphöjande och utvecklande insatser har regeringen satsat stort på mer eller mindre passiva massåtgärder. Detta sker inte minst inom ramen för de s.k. garantierna – jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgaranti för ungdomar – som regeringen infört inom ramen för arbetsmarknadspolitiken. Ca 10 procent av dem som deltar i dessa massåtgärder får en aktiv insats och endast ca 5 procent deltar i utbildning.

4.2.4 Strukturproblem i den svenska ekonomin

Bortsett från utvecklingen på arbetsmarknaden, som egentligen aldrig har återhämtat sig från effekterna av den ekonomiska krisen i början av 1990-talet, har den svenska ekonomin generellt sett utvecklats tämligen starkt under de senaste 15 åren. Relativt hög tillväxt har kombinerats med en relativt god reallöneutveckling för breda inkomstgrupper. Drivande i denna utveckling har varit en konkurrenskraftig exportindustri och en stark produktivitetstillväxt i näringslivet. Under de senaste åren har man emellertid börjat skönja begynnande strukturproblem i den svenska ekonomin på en rad områden.

Stagnerande produktivitet i näringslivet

För det första har produktiviteten i näringslivet utvecklats mycket svagt sedan 2006. Till viss del kan detta förklaras av konjunkturmässiga faktorer, men Konjunkturinstitutet (KI) bedömer att även den underliggande, eller potentiella, produktivitetstillväxten varit mycket svag.¹⁶ KI:s bedömning är att den potentiella produktiviteten i näringslivet mellan 2006 och 2011 i genomsnitt endast steg med 0,7 procent per år, vilket kan jämföras med att den genomsnittliga potentiella produktivitetstillväxten för perioden 1981–2006 uppgick till 2,7 procent per år.¹⁷ En bidragande faktor bakom denna utveckling torde vara regeringens ekonomiska politik som i princip endast går ut på att sätta press på de lägsta lönerna nedåt samt att subventionera vissa lågproduktiva branscher (se vidare avsnitt 4.2.4).

För att stärka Sveriges långsiktiga produktivitetspotential krävs betydande investeringar i utbildning och forskning, infrastruktur, miljöteknik, bostäder samt en strategisk näringspolitik som understödjer Sveriges komparativa fördelar i den globala ekonomin. I denna motion presenterar vi en rad förslag på dessa områden.

För låga investeringar

På senare tid har en rad tunga instanser kritiserat regeringen för bristen på offentliga investeringar. De offentliga investeringarna har trendmässigt fallit som andel av BNP under de senaste 40 åren (se diagram 5). Framför allt är

¹⁶ Konjunkturinstitutet: "Konjunkturläget mars 2012".

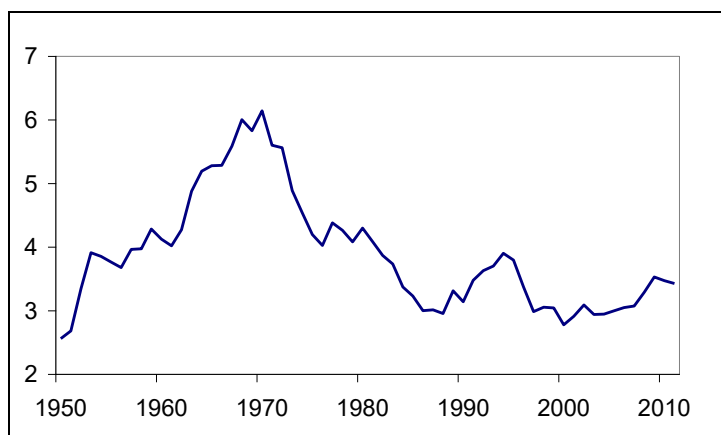
¹⁷ Konjunkturinstitutet, "Konjunkturläget augusti 2012".

Fel! Okänt namn på

det de kommunala investeringarna som minskat och Finanspolitiska rådet konstaterar att mycket talar för att dessa borde öka framöver.¹⁸ Även SNS Konjunkturråd har analyserat frågan om de svenska investeringarnas utveckling. De analyserar bl.a. hur olika typer av investeringar har utvecklats. Deras slutsats är att det är investeringarna i infrastruktur och fastigheter som är låga, vilket gäller såväl i ett historiskt som internationellt perspektiv (se diagram 6). De konstaterar vidare att det snarare är det låga bostadsbyggandet än hushållens skuldsättning som ligger bakom de senaste årens stigande huspriser.¹⁹

Diagram 5 Offentliga sektorns investeringar

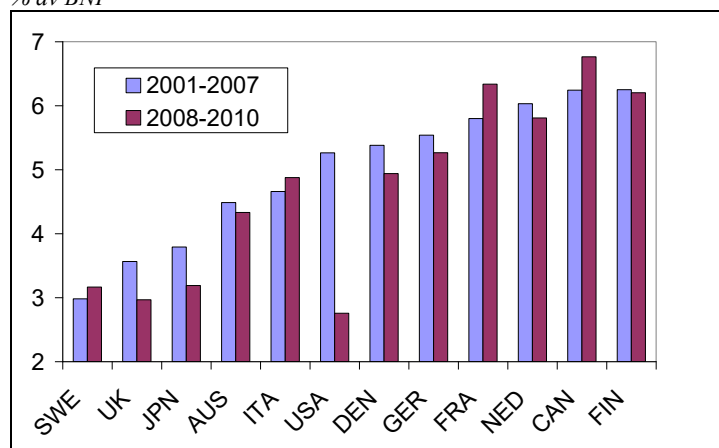
% av BNP

Källa: SCB

Diagram 6 Bostadsinvesteringar

% av BNP

Källa: SNS

¹⁸ Finanspolitiska rådet, "Svensk finanspolitik – Finanspolitiska rådets rapport 2009".

¹⁹ SNS: "Konjunkturrådets rapport 2012 Enkla regler svåra tider".

I ”Konjunkturläget mars 2012” studerade Konjunkturinstitutet utvecklingen av de svenska investeringarna i infrastruktur. KI konstaterar att det under det senaste decenniet skett en betydande utbyggnad av järnvägen i Sverige. Investeringarna i infrastruktur har som andel av BNP ökat under den senaste 10-årsperioden. Parallellt med denna utveckling har emellertid volymerna av såväl gods- som persontrafiken ökat i ännu högre grad. Detta gäller särskilt persontrafiken, som sedan 1993 har ökat med över 70 procent. Utbyggnaden av järnvägen står med andra ord inte i paritet med den ökade trafikmängden. De största bristerna återfinns framför allt i storstadsregionerna med betydande flaskhalsar. Dessa brister innebär emellertid också att kapaciteten på andra järnvägssträckor inte kan utnyttjas optimalt. Därutöver finns det även på andra håll problem med enkelspår och brist på mötesplatser.

KI menar vidare att ett vanligt antagande är att investeringarna i infrastruktur på sikt ska växa i takt med BNP. Utifrån detta antagande jämför de sedan regeringens investeringsplan och noterar att om denna blir verklighet kommer järnvägsinvesteringarna som andel av BNP att falla dramatiskt under de närmaste åren. För att investeringarna i järnväg ska kunna växa i takt med BNP måste regeringen öka investeringarna med 9,1 respektive 10,4 miljarder kronor under 2013 och 2014. För den senare delen av planeringsperioden är investeringsskottet än större. I budgetpropositionen lägger regeringen förslag på ökade investeringar i väg och järnväg. För perioden 2014–2025 föreslås ökade järnvägsinvesteringar på i genomsnitt ca 4 miljarder kronor per år.²⁰ Vänsterpartiet välkomnar regeringens satsning, men vi kan konstatera att satsningen inte räcker för att åtgärda järnvägens stora brister. I avsnitt 5.2.3 redogör vi för våra förslag på området.

De låga investeringarna är ett stort samhällsproblem. Vad gäller bostäderna är situationen särskilt bekymmersam i storstadsregionerna och på en del universitetsorter. Utöver de individuella problem som bostadsbristen för med sig är det också ett samhällsekonomiskt problem. En väl fungerande arbetsmarknad förutsätter att människor har möjlighet att flytta och bosätta sig på de orter där jobben och utbildningarna finns. Samma sak gäller för infrastrukturen. Brister i infrastrukturen försvårar resandet till och från arbetet och försämrar därmed arbetsmarknadens funktionssätt. Förseningarna i godstrafiken drabbar också företagen och hämmar tillväxten. Detta ökar risken för att många företag väljer bort järnvägen till förmån för vägtransporter vilket ökar klimatbelastningen av godstrafiken.

Tappade exportmarknadsandelar

Svensk exportindustri tappar betydande marknadsandelar. Mellan 2005 och 2010 har Sveriges andel av världsexporten minskat med över 11 procent. Minskningen är en del av en trend som pågått alltsedan början av 1970-talet. Till vissa delar är denna utveckling naturlig och oproblematiserad. Globali-

²⁰ Regeringskansliet: PM Jobb och tillväxtsatsningar (2012-09-05).

Fel! Okänt namn på

seringen har inneburit att stora tillväxtländer som Kina, Indien och Ryssland erövrar allt större andelar av världsmarknaden. Detta medför att mogna ekonomier tenderar att tappa exportmarknadsandelar. Den ekonomiska utvecklingen i de nya tillväxtländerna skapar förvisso exportmöjligheter för andra länder, men dessa möjligheter är inte jämnt fördelade. Det geografiska avståndet påverkar handelsströmmarna på ett avgörande sätt; det är framför allt länder i tillväxtländernas närhet som drar nytta av de nya exportmöjligheterna.

Vidare har det svenska bytesförhållandet försämrats långsiktigt under de senaste 40 åren. Priserna på den svenska exporten ökar med andra ord långsammare än priserna för andra länders export. Detta innebär att det blir svårare för Sverige att försvara sin exportmarknadsandel. För att Sverige ska kunna behålla sin marknadsandel måste den svenska exportvolymen öka snabbare jämfört med länder som möter en mer gynnsam prisutveckling. Det försämrade bytesförhållandet blir dock ett strukturellt problem främst om produktivitetstillväxten och innovationskraften i den svenska exportindustrin inte är tillräckligt hög för att kompensera för priset. Det är mot denna bakgrund som den stagnerande produktivitetens utvecklingen i det svenska näringslivet blir extra bekymmersam.

4.2.5 Hushållens skuldsättning

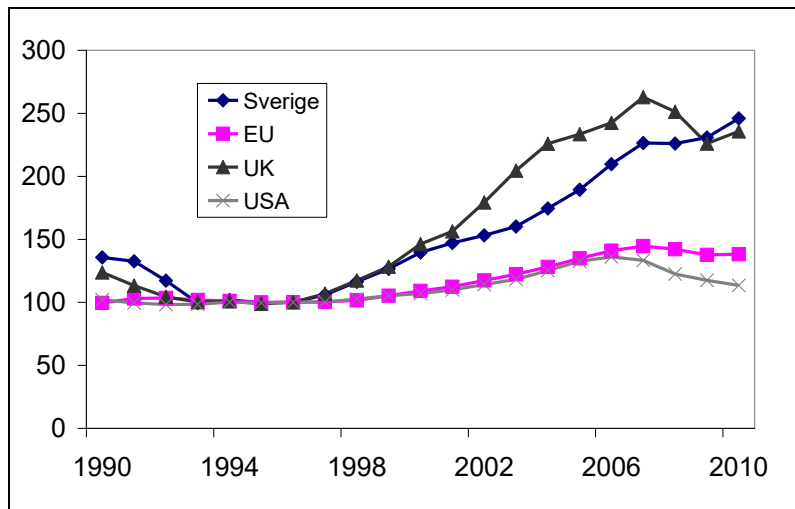
De senaste åren har det förts en livlig diskussion om den kraftiga ökningen av de svenska bostadspriserna samt de svenska hushållens ökade skuldsättning.²¹ Diskussionen är begriplig mot bakgrund av att en sådan utveckling ofta föregår finansiella kriser. I diagram 7 och 8 nedan visas länderjämförelser avseende prisutvecklingen på bostäder och hushållens skuldsättning i förhållande till deras disponibla inkomster.

²¹ Vilket Europeiska kommissionen identifierat som risker för den makroekonomiska stabiliteten i sin rapport "Alert Mechanism Report", KOM(2012) 68 (slutlig).

Fel! Okänt namn på

Diagram 7 Reala bostadspriser

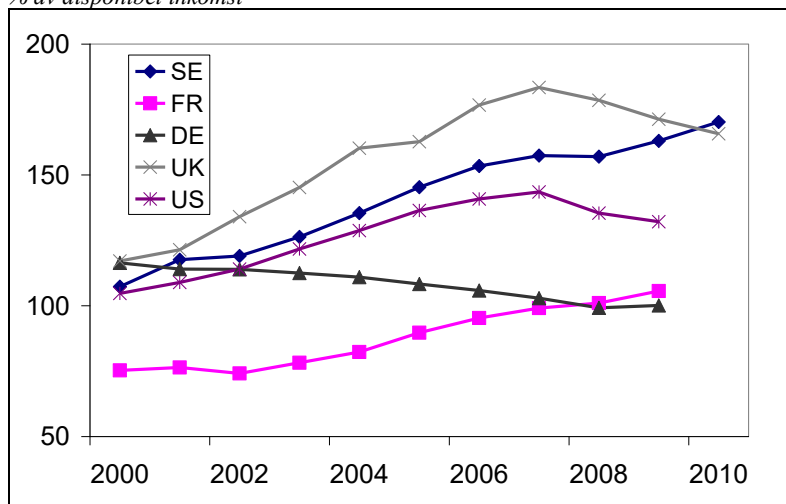
index, 1996 = 100

Källa: SNS, "Konjunkturrådets rapport 2012".

Diagram 8 Hushållens skulder

% av disponibel inkomst

Källa: RUT, Dnr 2012:325

Som framgår av diagrammen ovan har såväl de svenska bostadspriserna som hushållens skuldsättning ökat relativt mycket i förhållande till en rad andra

Fel! Okänt namn på

länder.²² Under 2011 ägde en viss avmattning rum på bostadsmarknaden. Därefter har bostadspriserna vänt uppåt igen. Historiskt har prisfall på bostäder och minskad skuldsättning hos hushållen ofta kunnat utlösa finansiella kriser. Kombinationen av högt belånade hushåll och ett stort fall i bostadspriserna utgör således en stor risk för den makroekonomiska stabiliteten.

Effekterna av en sådan händelse beror dock i hög utsträckning på vad som utlöser prisfallet på bostäderna. Om prisfallet utlöses av en betydande konjunkturavmattning med kraftigt stigande arbetslöshet kan effekterna bli betydande. För många bostadsinnehavare sker då dels ett inkomstbortfall i form av arbetslöshet, dels ett förmögenhetsbortfall till följd av att värdet på bostaden faller. Detta kan leda till att många blir tvungna att sälja bostaden med förlust vilket innebär att de kanske inte klarar av att betala tillbaka lånet till banken och hamnar på obestånd, vilket i sin tur resulterar i kreditförluster för bankerna. Om detta sker parallellt med en finanssektor som dessutom är högt belånad och präglad av dålig transparens hotar en systemrisk för hela den finansiella sektorn, vilket ofta snabbt sprider sig till den reala ekonomin.

Det finns emellertid en rad faktorer som sammantaget minskar risken för en utveckling mot en ny svensk finanskris. För det första är de svenska hushållens finansiella ställning förhållandevis god. Detta gäller oavsett om man mäter hushållens finansiella sparande eller hushållens finansiella nettoförmögenhet. Därtill är de svenska bankerna numera relativt väl kapitaliserade (i alla fall i jämförelse med vad som var fallet för många banker under åren före finanskrisen). Icke desto mindre utgör bostadsprisernas utveckling och hushållens skuldsättning ett potentiellt hot mot den finansiella stabiliteten. Vänsterpartiet menar därför att det är angeläget att minska hushållens skuldsättning. Det bör därför införas ett amorteringskrav på alla nya bostadslån med en belåningsgrad som överstiger 75 procent. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.2.6 Ökad ojämlikhet

I de föregående avsnitten har vi kunnat konstatera att regeringens ekonomiska politik för fler jobb inte har minskat arbetslösheten eller ökat sysselsättningsgraden. Däremot har den förda politiken resulterat i en kraftig ökning av den ekonomiska ojämlikheten.

Samtidigt som den rikaste tiondelen av befolkning har ökat sin årliga disponibla inkomst mellan 2006 och 2010 med ca 56 000 kronor har den fattigaste tiondelen fått se sina inkomster *minska* under samma tidsperiod (se diagram 9). I regeringens fördelningspolitiska redogörelse i 2012 års ekonomiska vårproposition framgår att den ökade ojämlikheten också avspeglas i en ök-

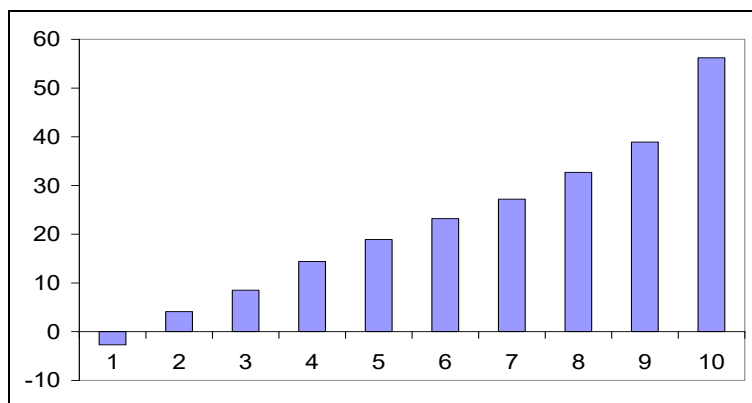
²² Man bör emellertid tolka skillnaderna i nivåerna avseende hushållens skuldkvoter med en viss försiktighet på grund av en rad olika länderspecifika skillnader att mäta hushållens skulder och inkomster (Källa: RUT, Dnr 2012:235).

Fel! Okänt namn på

ning av andelen personer som lever under ”låg ekonomisk standard”.²³ Mellan 2006 och 2010 har andelen personer under denna gräns ökat med 40 procent. Extra allvarlig är utvecklingen av långvarig låg ekonomisk standard.²⁴ Mellan 2006 och 2010 har andelen personer med långvarig låg ekonomisk standard ökat med hela 67 procent. Ökningen är störst bland ensamstående och bland ensamstående kvinnor med barn.²⁵

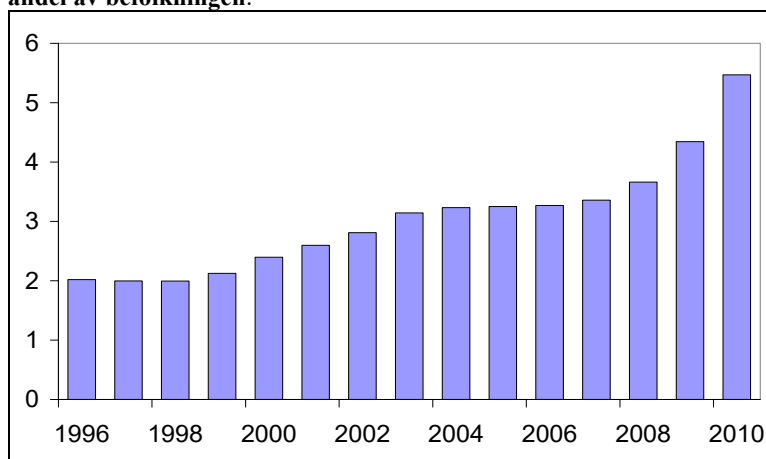
Diagram 9 Ökade inkomstskillnader

Förändring av årlig disponibel inkomst i tkr 2006–2010 per decil.²⁶

Källa: SCB (HEK)

Diagram 10 Långvarig låg ekonomisk standard, andel av befolkningen.

Källa: Regeringskansliet

²³ Med låg ekonomisk standard avses här inkomster som understiger 60 % av medianinkomsten.

²⁴ Långvarig låg relativ ekonomisk standard definieras av regeringen som minst fyra på varandra följande år under gränsen för låg relativ ekonomisk standard.

²⁵ VP12, bilaga 3, s. 35.

²⁶ Exklusive kapitalvinster, per konsumtionsenhet.

Fel! Okänt namn på

Den direkta effekten av regeringens nedmontering av försäkringssystemen samt besparingarna och privatiseringarna av välfärden är att många individer drabbas mycket hårt, såväl ekonomiskt som socialt. Men politiken har även andra, mer långsiktiga effekter, som är till men för den samhällsekonomiska utvecklingen. OECD har i ett antal studier visat på ett positivt samband mellan social rörlighet och ekonomisk jämlikhet.²⁷ Social rörlighet leder i sin tur till en mer dynamisk och bättre fungerande arbetsmarknad. Sverige är i internationell jämförelse fortfarande ett land med relativt hög jämlikhet. Samtidigt innebär regeringens politik att klyftorna nu snabbt växer. Om denna trend fortsätter är risken påtaglig att den sociala rörligheten kommer att minska, vilket i sin tur riskerar att leda till en sämre fungerande arbetsmarknad. Den ökande ojämlikheten tenderar också att minska samhörigheten och tilliten bland medborgarna vilket leder till ökade sociala problem och till att förtroendet för samhälleliga institutioner undergrävs. På sikt leder de ökade klyftorna till nya sociala, idémässiga och ekonomiska strukturer som undergräver medborgarnas vilja och förmåga att agera solidariskt.

4.2.7 Ökade inkomstklyftor mellan män och kvinnor

I jämställdhetsbilagan till budgetpropositionen 2013 konstaterar regeringen, precis som tidigare år, att kvinnor förvärvsarbetar i mindre utsträckning än män och har lägre lön än män, att kvinnor tar ansvar för den största delen obetalt hemarbete och att ensamstående kvinnor med barn har de lägsta inkomsterna. Trots en verklighetsbeskrivning, som Vänsterpartiet i stort delar, gör regeringen inget för att angripa orsakerna till denna ojämlikhet. Regeringen hänvisar till teoretiska långtidseffekter av jobbskatteavdraget, RUT-bidraget och jämställdhetsbonusen som vägar till ökad ekonomisk jämställdhet. Regeringen menar dessutom att försämringarna i sjukförsäkringen och begränsningen av deltidsersättningen från a-kassan leder till ökad jämställdhet, eftersom de stärker incitamenten att arbeta.

I själva verket har det mesta av jobbskatteavdraget gått till män, RUT-bidraget används i huvudsak av de mest höglönlöna på bekostnad av exempelvis barnomsorg och hemtjänst, och jämställdhetsbonusen har inte haft någon mätbar effekt på mäns föräldraledighet. Det är ett faktum att majoriteten av de som utförsäkrats ur sjukförsäkringen och som förlorat på skärpta villkor för deltidsarbetande i a-kassan är kvinnor. Det är ganska svårsmält att regeringen anser det vara en jämställdhetsvinst.

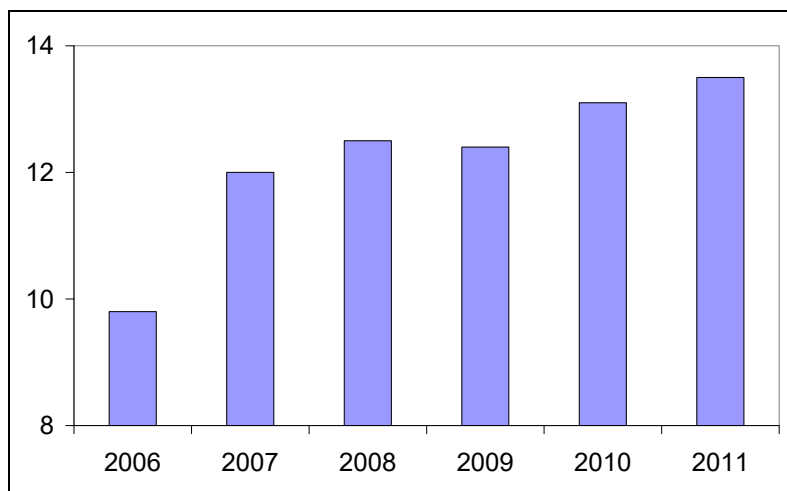
Därtill har regeringen låtit redan ekonomiskt utsatta grupper som ensamstående föräldrar och garantipensionärer, av vilka en majoritet är kvinnor, halka efter ekonomiskt. Den förda politiken har resulterat i en dramatisk ökning av de ekonomiska skillnaderna mellan män och kvinnor. Skillnaden i årlig nettoinkomst har ökat med 40 procent mellan 2006 och 2012 och uppgår

²⁷ Se t.ex.: Dáddio, A. C. 2008: "Intergenerational mobility: Does it offset or reinforce income inequality" ur "Growing Unequal", OECD. Ett vanligt mått på social rörlighet är sambandet mellan fäders och söners inkomster.

Fel! Okänt namn på

numera till ca 62 000 kr²⁸. Samtidigt har andelen kvinnor under den relativa fattigdomsgränsen ökat med ca 38 procent mellan 2006 och 2011²⁹.

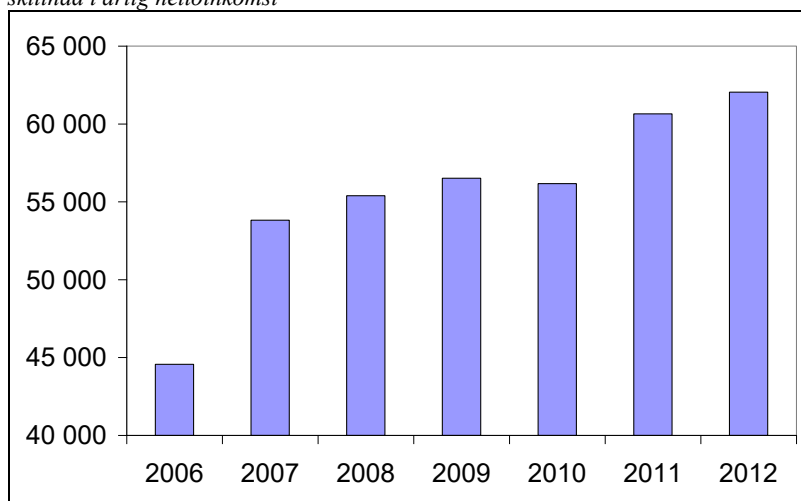
Diagram 11 Andel kvinnor under den relativa fattigdomsgränsen³⁰

Källa: RUT, Dnr 2012:264

Diagram 12 Inkomstgap, män och kvinnor

skillnad i årlig nettoinkomst³¹

Källa: RUT, Dnr 2012:323

²⁸ RUT, Dnr 2012:323.

²⁹ RUT, Dnr 2012:264.

³⁰ Med relativ fattigdom avses inkomster som understiger 60 % av medianinkomsten.

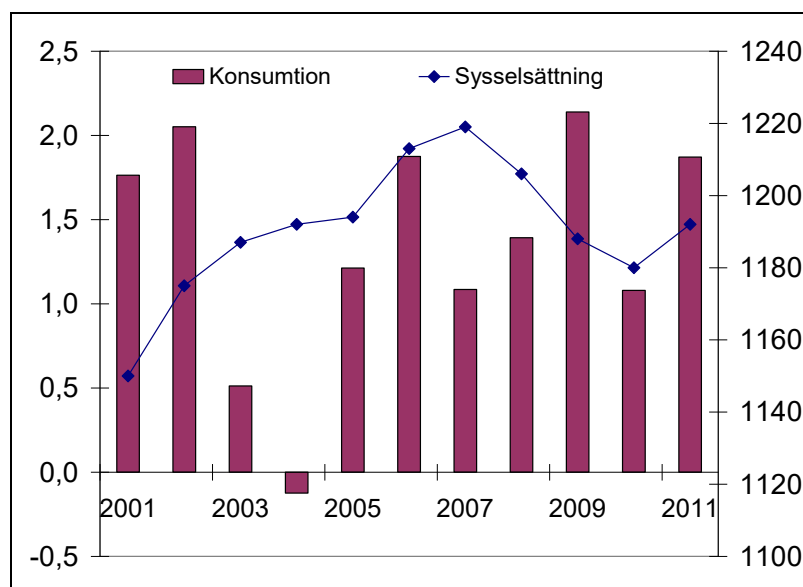
³¹ Med nettoinkomst menas bruttoinkomst reducerat med slutlig skatt. I bruttoinkomsten ingår skattepliktiga transfereringar som arbetslöshetsersättning, sjukpenning m.m.

Fel! Okänt namn på

4.2.8 Besparingar och privatiseringar i välfärden

Enligt Konjunkturinstitutets beräkningar minskade den kommunfinansierade sysselsättningen mellan 2007 och 2011 med 27 000 personer. Denna utveckling är inte helt enkel att förklara, i synnerhet som den kommunala konsumtionen utvecklades tämligen starkt under dessa år, se diagram 13 nedan.

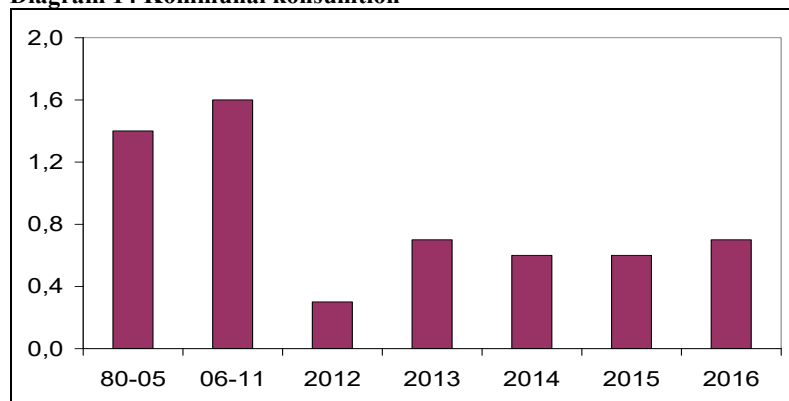
Diagram 13 Kommunfinansierad sysselsättning och konsumtion³²

Anm: Konsumtion (vänster skala), Syss. (höger)

Källa: Konjunkturinstitutet

³² Sysselsättning i tusental och kommunal konsumtion som procentuell förändring i fasta priser från föregående år.

Diagram 14 Kommunal konsumtion³³

Källa: SKL och BP13

En förklaring till den svaga sysselsättningsutvecklingen torde vara den ökande andelen privata utförare inom vård, skola och omsorg, dvs. att en allt större andel av skattepengarna går till privata vinster och diverse s.k. overhead-kostnader.

Statistiska centralbyråns (SCB) publikation ”Finansiärer och utförare inom vård, skola och omsorg 2010” innehåller uppgifter om avkastning m.m. inom välfärdssektorn. Sifferunderlaget till rapporten visar att privata utförare inom branscherna hälso- och sjukvård, utbildning och omsorg hade ett sammanlagt rörelseresultat efter avskrivningar på 13,3 miljarder kronor. Det rörelseresultat som genererats av skattemedel uppgick uppskattningsvis till 8,7 miljarder kronor.³⁴ Detta motsvarar lön och sociala avgifter för t.ex. 22 000 undersköterskor.³⁵

I sammanhanget är det också värt att notera att avkastningen på totalt insatt kapital dessutom är mycket högre inom den privata välfärdssektorn än näringslivet i övrigt. Avkastningen för privata företag inom vård, skola och omsorg ligger på 15 procent, vilket kan jämföras med 8 procent för samtliga privata företag (exklusive finansiella företag).

³³ Procentuell förändring i fasta priser från föregående år, samt genomsnittlig 1980–2005 och 2006–2011.

³⁴ I rapporten finns uppgifter om de olika utförarnas finansiärer. Där framgår det hur stor andel av de privata utförarnas totala finansiering inom respektive område som kommer från det offentliga, dvs. är skattefinansierat. Dessa andelar är 66,6 procent för utbildning, 57,8 procent för hälso- och sjukvård respektive 85,8 procent för omsorg och sociala insatser. Genom att relatera den offentliga finansieringen med rörelseresultatet för respektive område erhåller vi en uppskattning av det sammantagna skattefinansierade rörelseresultatet. Beräkningen baseras på ett antagande att avkastningen på verksamhet som finansieras via skatt är densamma som avkastningen på verksamhet som finansieras privat. SCB:s rapport för 2010 innehåller inga beräkningar om förhållandet mellan dessa. I rapporten för 2009 konstaterade man dock att: ”Det visar sig att avkastningen år 2009 ligger högre bland de företag som får huvuddelen av finansieringen från det offentliga jämfört med de företag som inte får det”. Vår beräkning av det skattefinansierade rörelseresultatet är därför troligen i underkant.

³⁵ SCB, ”Finansiärer och utförare inom vård, skola och omsorg 2010”.

Fel! Okänt namn på

Regeringen bedömer att den kommunala konsumtionen kommer att utvecklas mycket svagt de närmaste åren. För perioden 2012–2016 beräknas den kommunala konsumtionen växa med endast 0,3–0,7 procent per år, vilket kan jämföras med det historiska genomsnittet som ligger på 1,4 procent per år (för perioden 1980–2005). Mot denna bakgrund är det uppseendeväckande att regeringen inte höjer det generella anslaget till kommunsektorn. Den fortsatta urholkningen av den offentliga välfärden leder till att allt mer omsorgsarbete måste utföras oavlönat i hemmet. Detta hotar kvinnors arbetskraftsdeltagande. Privatiseringarna av vård, skola och omsorg försvagar välfärden och innebär att friska och ”lönsamma” patienter prioriteras framför sjuka och olönsamma. Vänsterpartiet motsätter sig denna utveckling. Vi anser att alla skattemedel till vård, skola och omsorg ska användas till personal och verksamhet, och att dessa välfärdstjänster därför inte ska få drivas av vinstdrivande företag. I vår motion En välfärd fri från kommersiella intressen, 2012/13:Fi212, redogör vi närmare för hur detta kan åstadkommas.

5 Vänsterpartiets förslag för investeringar i fler jobb och stärkt välfärd

5.1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Full sysselsättning är det överordnade målet för Vänsterpartiets ekonomiska politik. Arbetet utgör basen för välfärd och ekonomiskt välstånd och ger möjlighet till delaktighet i samhällslivet. Egen försörjning är därtill grunden för personlig frihet och självständighet. Hög arbetslöshet innebär ökad makt för kapitalet på de arbetandes bekostnad. Under hot om uppsägningar kan reallöner pressas ned, arbetsförhållandena försämras och anställningstryggheten luckras upp.

För ett litet exportberoende land som Sverige är starka offentliga finanser en förutsättning för en stabil makroekonomisk utveckling. De offentliga finanserna ska vara i balans över en konjunkturcykel. Penningpolitiken bör kompletteras med ett sysselsättningsmål för att främja stabiliseringspolitiken och understödja den ekonomiska politiken för full sysselsättning.

Den accelererande globaliseringen har inneburit ökat konkurrenstryck och att strukturomvandlingen i den svenska ekonomin går allt snabbare. Men för att vi ska kunna bejaka strukturomvandlingen krävs både en bra arbetslöshetsförsäkring som alla har råd med – och där de allra flesta får 80 procent av sin tidigare inkomst – och möjligheter till omskolning och vidareutbildning. Därtill krävs en strategisk näringspolitik som identifierar och understödjer Sveriges komparativa fördelar i den globala ekonomin samt betydande satsningar på forskning och utveckling.

Vi ska inte konkurrera genom lägre löner utan höja arbetskraftens kunskapsnivå i bred bemärkelse. Det behövs därför ett brett kunskapslyft. Först och främst måste grundskolan förbättras. Vänsterpartiet vill därför genomföra

en satsning på att öka lärartätheten i grundskolan och därtill en särskild satsning till de skolor som har de största behoven. Dagens situation med en tredjedel av eleverna som går ut gymnasiet med ofullständiga betyg är oacceptabel. Dessa personer löper en mycket stor risk att hamna i permanent utanförskap och är ett stort slöseri med mänskliga resurser. Bland annat mot denna bakgrund är det av central betydelse att kvaliteten i de gymnasiala yrkesutbildningarna stärks. För att uppmuntra till studier vill vi också införa ett särskilt studiestöd för unga arbetslösa som innebär att hela studiemedlet är bidrag. Även arbetslösa som är fyllda 25 år kommer att erbjudas gymnasiestudier inom vuxenutbildningen med en förmånlig finansiering i form av aktivitetsstöd eller studiemedel med högre bidragsdel.

Vidare måste den högre utbildningen stärkas och göras mer tillgänglig för alla samhällsklasser. Fler måste ges möjlighet att utbilda sig på universitet, högskolor, yrkeshögskolor och folkhögskolor. Möjligheten till vidareutbildning och omskolning under hela yrkeslivet måste stärkas. För att motverka den ekonomiska avmattningen och minska de svårigheter som följer av de nuvarande och kommande stora pensionsavgångarna, inte minst inom den offentliga sektorn, vill vi genomföra ett treårigt generationsväxlingsprogram.

Den svenska ekonomin präglas av hög arbetslöshet samtidigt som stora investeringar måste till. Det saknas inte arbetsuppgifter. Vi behöver investera i infrastruktur, energieffektivisering och ny teknik för att ställa om ekonomin i en mer klimatvänlig riktning. Bostadsbristen i storstäderna måste byggas bort och inom välfärden finns stora eftersatta behov. Dessa investeringar håller uppe efterfrågan i den nuvarande konjunkturavmattningen samtidigt som de stärker Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar.

Offentliga investeringar är avgörande för såväl näringslivets utveckling som den offentliga välfärden. Genom offentliga investeringar i infrastruktur förbättras näringslivets transporter samtidigt som dessas miljöpåverkan kan minska. Genom investeringar i utbildning och forskning får företagen tillgång till kvalificerad arbetskraft med rätt utbildning och kan vidareutveckla nya produkter och tjänster. Investeringar i nya bostäder bidrar till att folk kan flytta dit jobben finns och ökar företagets möjligheter att rekrytera den kompetens som efterfrågas.

Den ekonomiska politiken ska bidra till minskade ekonomiska och sociala skillnader. Ett jämlikt samhälle ökar människors reella frihet och valmöjligheter, vilket ökar den sociala rörligheten och bidrar till en mer dynamisk ekonomi. Gemensamt finansierade tjänster som utbildning och sjukvård som är lika för alla är helt avgörande för ett jämlikt samhälle och för att personer från olika ekonomiska och sociala bakgrunder ska kunna konkurrera på arbetsmarknaden på någorlunda jämlika villkor.

Kvinnors ställning och lika möjligheter på arbetsmarknaden är utöver en demokrati- och maktfråga också av stor vikt för samhällsekonomin. Fasta jobb på heltid och en gemensam och väl fungerande barn- och äldreomsorg ökar kvinnors arbetsutbud och möjligheter att delta på arbetsmarknaden på lika villkor.

Fel! Okänt namn

5.2 Klimatinvesteringar i jobb och grön omställning

Vänsterpartiet ser ett ökat behov av att kraftigt höja ambitionsnivån i klimat- och miljöpolitiken. Vi är övertygade om att det går att ställa om Sverige och skyndsamt bryta utvecklingen av ökande utsläpp och samtidigt vara både en industrination och ett välfärdsland i framkant. Vi tror också att detta att vara det goda exemplet är det bästa sättet att påverka andra länder. Vi vill skärpa det svenska utsläppsmålet till 45 procent till 2020. Allt ska göras på hemmaplan, i Sverige. Vid sidan av detta vill vi inrätta ett helt nytt klimatbistånd för att på så sätt också ta ansvar för hur våra utsläpp påverkar utvecklingsländerna.

Ska Sverige på allvar ta sig an klimatomställningen är det här framtidens arbetsmarknad. I bransch efter bransch kommer det att behövas investeringar i allt från forskning till nybyggnationer. För att dessa arbetstillfällen ska bli verklighet krävs det en systematisk och långsiktig förändring, så att det som är ekologiskt ohållbart också blir ekonomiskt ohållbart. Genom breda samhällsnyttiga investeringar i grön infrastruktur, energieffektiviseringar och nyproduktion av miljövänliga bostäder, vindkraft och solenergi bidrar vi till att nå miljö- och klimatmål. Men därutöver är det också nödvändigt att vi investerar i långsiktigt hållbara system för att Sverige ska fungera. Genom att fokusera på stimulans av förnybara energislag, inklusive forskning och utveckling, lägger vi också grunden till ett innovationsklimat som kommer att tjäna Sveriges konkurrenskraft väl. Mer gröna investeringar skapar nya jobb i hela landet.

Med en grön omställning för en hållbar miljö och radikalt minskade utsläpp av växthusgaser kan Sverige bli ett bättre samhälle med fler jobb. Ökade offentliga investeringar och nya klimatmål är en nödvändig del i en sådan omställning. Genom kraftiga statliga investeringar i järnväg och kollektivtrafik kan andelen resenärer och gods kapacitet öka och vägtransportvolymerna minska. Genom att skapa förutsättningar för en ekologiskt hållbar energiproduktion och genom att energieffektivisera kan ny teknik för export till utlandet främjas och sysselsättningen stimuleras. Genom vårt upprustningsprogram för det befintliga bostadsbeståndet skapas förutsättningar för en bättre boendemiljö och en minskad energianvändning. Kommunerna får genom vårt klimatprogram utrymme för nödvändiga investeringar i utsläppsminskningar som skapar jobb och ökar sysselsättningen.

5.2.1 Bygg bort bostadsbristen

Sverige behöver en ny bostadspolitik. Alla människor, inte bara de med särskilt goda ekonomiska förutsättningar, ska ha möjlighet att leva i bra bostäder till rimliga kostnader i en trygg boendemiljö. Hyresrätten är därför av en särskilt viktig betydelse. Alla billiga hyresrätter behövs. De ska inte dras undan hyresmarknaden genom ombildningar till bostadsrätter.

Ca 250 000 unga vuxna saknar i dag ett eget boende. För att fylla behovet skulle det behövas ca 160 000 bostäder. Vänsterpartiet vill möta bostadsbris-

ten genom ett ökat bostadsbyggande. Genom investeringar i nyproduktion och upprustning av bostäder skapas också samhällsnyttiga jobb.

Vänsterpartiets mål är att det ska byggas 40 000 bostäder om året varav en majoritet ska vara hyresrätter. Vi vill därför utforma ett statligt stöd för att stimulera ökat bostadsbyggande med inriktning mot hyresrätter till rimliga priser och med låg energiförbrukning och bästa möjliga miljöhänsyn. Med vårt förslag möjliggörs en fördubbling av antalet nyproducerade hyresrätter jämfört med idag. Stödet ska riktas mot tillväxtorter och orter där bristen på ändamålsenliga och efterfrågade bostäder är särskilt stor. Även kooperativa hyresrätter omfattas av stödet. För att komma till rätta med den akuta bostadsbristen avsätter vi därutöver medel för ombyggnadsstöd för att göra om befintliga kontorslokaler m.m. till hyresrätter.

Vänsterpartiet vill upprusta det befintliga bostadsbeståndet för dagens och framtidens behov. Vi bedömer att 60 000 bostäder årligen kan upprustas och renoveras energieffektivt med våra förslag. Idag är ca 300 000 av lägenheterna i det s.k. miljonprogrammet inom allmännyttan i upprustningsbehov. Vi vill skapa förutsättningar för att landets hyresgäster ska kunna bo i moderna, funktionella lägenheter med ökad tillgänglighet och med låg energiförbrukning samt låga koldioxidutsläpp. Vi vill införa ett nytt upprustningsprogram till flerfamiljshus.

Dagens ROT-avdrag för villor och bostadsrätter vill vi tidsbestämma så att det finns kvar t.o.m. utgången av 2013. I ett läge där byggkonjunkturen nu viker menar Vänsterpartiet att det är viktigt att hålla uppe efterfrågan. Nu är det dags att styra om subventionerna till att bygga bort bostadsbristen och renovera miljonprogrammen. Därför föreslår vi att den maximala skattereduktionen sänks till 15 000 kronor 2013. 2014 avskaffas ROT-avdraget helt.

Vi vill också införa ett särskilt stöd till upprustning av välfärdslokaler. Stödet är riktat till att påbörja och tidigarelägga underhåll och investeringar i välfärdslokaler som skolor, förskolor eller äldreboenden i kommunal eller landstingsägd regi, med krav på minskad energiförbrukning.

Det är hög tid att hela samhället görs tillgängligt för alla medborgare. Brisande tillgänglighet ska skrivas in i diskrimineringslagstiftningen och resurser satsas på att bygga bort hinder i offentliga miljöer. Vi vill därför införa ett särskilt tillgänglighetsstöd med syfte att bygga bort hinder i offentliga och kommersiella lokaler.

Vi vill också inrätta ett hissbidrag i en sådan tillgänglighetssatsning. Vi gör även en tillfällig satsning på tillgänglighetskonsulter som ska arbeta med informations- och inspektionsarbete samt ge handfasta råd till arbetsgivare om hur man når målen om skälig tillgänglighetsnivå på arbetsplatser. Totalt uppgår våra byggsatsningar till samma nivå som regeringen. Men vår bedömning är att antalet arbetstillfällen borde bli fler eftersom produktionen framför allt sker genom offentliga beställningar.

Fel! Okänt namn på

Tabell 1 Investeringar i byggsektorn

Miljoner kronor

	2013	2014	2015
Investeringsstöd samt ombyggnadsstöd	1 000	2 000	3 000
Upprustning av flerfamiljshus	1 500	3 000	3 000
Upprustning av välfärdslokaler	3 000	3 000	3 000
Tillgänglighetsstöd	2 000	2 000	2 000
Hissbidrag	100	100	100
Summa	7 600	10 100	11 100

5.2.2 Energiomställning och satsningar på grön teknik

Vänsterpartiet ser två stora områden där staten kan bidra till en kraftfull utveckling av grön framtidsteknik. Det första området rör uppbyggandet av en svensk vindkraftsbransch. Vindkraftsbranschen befinner sig i en stark utvecklingsfas och globalt kommer uppskattningsvis 8 000 miljarder att investeras i vindkraft fram till 2020. I Sverige växte vindkraften med 74 procent under förra året. I Sverige finns också ledande underleverantörer som ABB och SKF. Vi vill skapa gynnsamma förutsättningar för den svenska vindkraftsbranschen genom att starta ett branschprogram där staten, akademier, kommuner, näringen och facket ingår. I programmet ska ingå sådant som ett långsiktigt stöd för utveckling av havsbaserad vindkraft. Vindpilotstödet ska förstärkas, överföringskapaciteten för förnybar energi byggas ut, skatteregler ska stimulera vindkraftskooperativ, nettodebitering införs för små producenter och tillståndsgivningen snabbas på. Den absolut mest avgörande frågan är dock ett utökande av elcertifikaten, annars kommer utbyggnaden att avstanna. Vänsterpartiet föreslår en utvidgning till 30 TWh.

Den globala marknaden för solenergi växer kraftigt och 2011 var solceller, räknat i effekt, det elproduktionsslag som växte snabbast i Europa. Priserna på solceller har rasat och solenergi har på kort tid blivit en av de snabbast växande energikällorna i världen. I Tyskland ersätter man kärnkraften med ren el från sol och vind samt genom energieffektivisering. I Danmark tiodubblades solenergin mellan 2006 och i dag. Sverige har ett avancerat kunnande inom solceller, termisk solkraft och solvärme, men vi har inte byggt ut solenergin eller utnyttjat exportmöjligheterna. Med gynnsamma förutsättningar bedömer branschorganisationen Svensk Solenergi att solenergin kan generera hela 8 TWh till 2020, vilket skulle ge såväl jobb som exportintäkter.

I dag saknas en målinriktad politik för solenergi i Sverige. För att förutsättningarna ska bli de rätta föreslår vi att kärnkraften avvecklas och en politisk målsättning om 100 procent förnybar energi sätts till senast 2040. Till det sätter vi ett planeringsmål om 9 TWh solenergi och solvärme (5 TWh el och 4 TWh värme) till 2020. För att detta ska bli verklighet avser vi medel till investeringsstöd för solceller och ett stöd till solvärme samt föreslår nettodebitering; den som producerar förnybar energi ska kunna tanka ut den på nätet. Vi avser också medel till ökad energiforskning. Särskilt viktiga är här områden som smarta nät, energilagring och solenergi. Vänsterpartiet ser

framöver även stor potential för ekonomiska och miljömässiga vinster genom skärpta nationella målsättningar och styrmedel för energieffektivisering i Sverige.

Vi vill även att lokala aktörer ska ges ökat stöd för satsningar i bl.a. grön teknik. Vi föreslår t.ex. ett brett spektrum av energieffektiviseringsåtgärder inom bostadssektorn som leder till en radikalt minskad energianvändning och många nya jobb inom denna sektor. Genom att dessutom inrätta ett helt nytt klimatprogram för kommuner, landsting och företag kan lokala åtgärder för utsläppsminskningar stimuleras. Klimatprogrammet ska kunna användas till utbyggnad av biogas, installation av fjärrvärme, övergång till biobränslen och energieffektivisering. Tidigare statliga programstöd har varit populära och många gånger har ansökningarna överstigit den avsatta summan och viktiga spridningseffekter och erfarenheter har vunnits. Dessa framgångsrika erfarenheter vill vi ta tillvara. En sammanställning av våra förslag till investeringar i energiomställning återfinns i tabellen nedan.

Tabell 2 Investeringar i energiomställning

Miljoner kronor

	2013	2014	2015
Utbyggnad solenergi	420	420	420
Utveckling vindkraftsbranschen	285	285	285
Upprustningsstöd flerfamiljshus	1 500	3 000	3 000
Energieffektivisering välfärdslokaler	600	600	600
Klimatprogrammet	1 000	1 000	1 000
Energiomställning industrin	55	55	55
Investeringsprogram biobränsle, elladdningar	200	200	200
Summa	4 060	5 560	5 560

5.2.3 Investeringar i kollektivtrafik och infrastruktur

Sverige är i ett läge där vi av miljö- och klimatskäl måste genomföra ett systemskifte inom infrastrukturen. Vi måste genomföra en rad åtgärder och investeringar inom järnvägen och kollektivtrafiken för att förbättra transporterna och minska miljöpåverkan. De senaste åren har tågkaoset varit förödande och människor har fått vänta i kyla och vind och försenats till arbete och studier. Även företag och godstransporter har drabbats hårt. Vänsterpartiet menar att den nationella miljö- och klimatpolitiken ska skapa sådana förutsättningar att människor kan färdas med hållbara transporter och att fler företag kan frakta sina varor med en godstrafik som minimerar utsläppen och ger svensk industri ökad konkurrenskraft med snabba, leveranssäkra transporter.

Regeringen har genomfört en tillfällig anslagshöjning för underhåll inom järnvägen. Vänsterpartiet välkomnar denna underhållssatsning som också är en bra investering för att skapa nya jobb. Men järnvägens problem är större än

Fel! Okänt namn på

så och då räcker det inte att tillfälligt anslå mer pengar. Dessa tillfälliga nivåhöjningar bör permanentas och nivån höjas.

Vänsterpartiet vill minska förseningar för gods och människor genom att kraftigt öka kapaciteten på järnvägen. Därför vill vi ha en kontinuerlig höjning av banunderhållet, upprustning av de lågtrafikerade banorna och ökade investeringar i nya järnvägar. En viktig förutsättning för att gynna investeringar är att budgetlagen ändras så att lånefinansiering utgör huvudprincipen för finansiering av infrastruktur.

För investeringar i närtid krävs ett särskilt fokus på att bygga bort flaskhalsar. För att öka godskapaciteten krävs i första hand ett ökat underhåll och fler spår. Men det är även nödvändigt att kapillärspår och godsspår behålls och ansluts till de större banorna och att det byggs nya godsspår till hamnar, företagsområden och kombiterminaler. Vi ser även ett ökat behov av hållbara malmtransporter för den kraftigt expanderande gruvnäringen i norra Sverige och Bergslagen och för godstransporter på räls för skogsnäringen. Vänsterpartiet välkomnar regeringens satsning på Malmbanan men anser att medel redan nu bör avsättas till förberedelser för järnväg mellan Kaunisvaara och Svappaavaara.

SJ måste få tydliga samhällsmål, och Jernhusens fastigheter bör överföras till Trafikverket. Avregleringar och privatiseringar inom järnvägen måste ersättas med ett gemensamt och sammanhållet järnvägssystem som sätter resenären och godstransportören i centrum. Järnvägen bör därför återregleras och samhället ta ett helhetsansvar för järnvägssystemet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet vill att andelen resor med kollektivtrafiken fördubblas fram till 2020. Trafikpolitiken ska se till att alla har bra kommunikationer oavsett var de bor. Samtidigt måste trafikens miljöproblem med klimatförändringar, hälsoproblem och buller lösas på ett tillfredsställande sätt. Privatbilismens ökningstakt måste avstanna och helst minska, inte minst i våra tätorter. Då krävs en väl utbyggd, tillgänglig, prisvärd och väl fungerande kollektivtrafik för alla, både i storstäderna och på landsbygden. Detta kommer inte minst att kräva kraftfulla åtgärder för att motverka den trängsel och kapacitetsbrist som råder i kollektivtrafiken i Stockholm. Kollektivtrafik, särskilt spårburen, är miljövänlig och trafiksäker.

Vänsterpartiet vill se en satsning på utbyggd tunnelbana i Stockholm. Detta kräver statliga finansiella medel då lokal spårtrafik i våra storstäder i hög grad är ett nationellt intresse. Fokusering på en ökad andel resande med kollektivtrafik och cykel förutsätter en ökad statlig finansiering för detta ändamål till kommuner och regioner.

1 januari 2012 trädde den nya lagen om en avreglerad kollektivtrafik i kraft. Vänsterpartiets kritik mot avregleringen kvarstår. Avregleringen försvårar möjligheten att öka andelen kollektivresande, eftersom priser och utbud kan försämrats. Det finns dessutom inga internationella exempel som stöder regeringens ideologiska ståndpunkt att en avreglerad kollektivtrafik skulle ge de effekter som hävdats, dvs. fler aktörer, ett ökat trafikutbud och lägre priser.

Avslutningsvis krävs framtida investeringar i höghastighetsbanor och högre banhastigheter. Om tåget ska kunna konkurrera med flyget krävs avse-

vårt kortare restider längs de stora stråken. Vänsterpartiet har förslag på högre hastigheter längs t.ex. Ostkustbanan, Dalabanan och Södra stambanan och på byggande av Norrbotniabanan. Vi vill även bygga höghastighetsbanor som skulle skapa attraktiva resmöjligheter för långväga resenärer samtidigt som invånarnas regionala tillgänglighet till arbetsplatser och utbildning skulle förbättras. En sammanställning av våra förslag till investeringar i järnväg och kollektivtrafik återfinns i tabellen nedan.

Tabell 2 Investeringar järnväg och kollektivtrafik

Avvikelse mot regeringen, miljoner kronor

	2013	2014	2015
Investeringar järnväg	2 300	4 600	6 500
Underhåll järnväg	1 000	2 000	2 700
Stöd kollektivtrafik	2 000	2 500	3 000
Summa	5 300	9 100	12 200

5.2.4 Aktiv näringspolitik

Sverige behöver snabbt ställa om till innovationsdriven tillväxt. Det andra gör billigare och ibland bättre måste vi möta med högre kunskapsinnehåll, resurseffektivare produktion samt en produktion av varor och tjänster som utgår från våra samhällsutmaningar. Omställningen av ekonomin måste ske i ett nytt ekonomiskt landskap, där klimatutmaningen och den växande befolkningen utgör både hot och möjligheter. I en värld där tillgången på råvaror blir allt knappare och miljöutmaningarna allt större blir innovationer och produkter med högre förädlingsvärde, återvinning och lägre resursförbrukning allt viktigare. Samverkan mellan företag (enskilda och i kluster), universitet, forskningsinstitut och myndigheter är av yttersta vikt för att få en verksamhet som inte bara styrs av kortsiktiga vinstmotiv. Det arbetet kommer att behöva intensifieras och fördjupas, samtidigt som industrin måste tillämpa mer innovationsfrämjande och kretsloppsanpassade arbetssätt.

Vinnova har sedan 1994 i flera omgångar haft olika bransch- och samverkansprogram tillsammans med näringslivet och andra aktörer. Utvärderingar har visat att flera av dessa program nått bra resultat. I år har Vinnova startat upp särskilda Strategiska innovationsprogram. Vi föreslår att de strategiska innovationsprogrammen inriktas mot följande tre övergripande samhällsutmaningar: i) klimatutmaningen (miljö och energi), ii) den växande åldrande befolkningen (hälsa och sjukvård) och iii) globaliseringen (konkurrenskraftig produktion, råvarutillgång). Delprojekt inom ramen för det sistnämnda området bör utgöras av samverkansprogram för gruvnäringen, mjukvaruindustrin och turistnäringen. I vår budget anslår vi 100 miljoner kronor per år för detta ändamål.

Vidare avsätter vi 1,4 miljarder kronor per år för att stimulera forskning och utveckling i små och medelstora företag. Stödet ska avse högst 30 procent av företagets kostnader för forskning och utveckling upp till ett tak på 2,5 miljoner kronor. Alla företag med upp till 250 anställda ska omfattas.

Fel! Okänt namn på

Vänsterpartiet vill också stärka industriforskningsinstitutens verksamhet, särskilt med inriktning mot miljöteknik och innovation. Deras arbete med demonstrationsanläggningar och testbäddar bör utvecklas. I vår budget förstärker vi statens finansiering av industriforskningsinstitutet med 250 miljoner kronor per år.

För ett dynamiskt näringsliv är en väl fungerande kapitalförsörjning av avgörande betydelse. I Sverige finns det såväl privata som offentliga aktörer inom kapitalförsörjningen. Generellt sett råder det ingen brist på utvecklingskapital utan det som framförallt saknas är mer av samordning och renodling av de statliga myndigheternas och bolagens verksamheter. Vi föreslår därför att Innovationsbron, Almi Företagspartner AB och Inlandsinnovation förs ihop till en ny organisation med uppgift att stimulera kapitalförsörjningen i de riktigt tidiga faserna. Regeringen bör få i uppdrag att utreda formerna för en sådan sammanslagning.

På landsbygden kan dock kapitalförsörjningen vara problematisk, inte minst för många mindre företag. Där fyller de lokala sparbankerna en viktig funktion. Deras förankring i lokalsamhället innebär att de har goda kunskaper om det samhälle, de företag och de människor som finns och verkar där. För att stärka sparbankernas möjligheter att konkurrera med storbankerna och bidra till utvecklingen av det lokala näringslivet föreslår vi att s.k. egenkapitalbevis införs enligt norsk modell. Vidare bör AP-fondernas placeringsregler ändras. Idag styrs AP-fondernas placeringar av kortsiktiga avkastningsmål. Dessa bör ändras så att AP-fonderna kan användas för strategiska investeringar i syfte att stärka Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar.

För mindre företag kan sjuklöneansvaret ofta vara betungande. Även om mindre företag som kollektiv har en lägre sjukfrånvaro än genomsnittet kan sjuklönekostnader ge upphov till stora problem i de enskilda företagen, exempelvis i form av avbrott i verksamheten. Vi föreslår därför att mindre företag med upp till 10 anställda helt ska slippa betala 14 dagars sjuklön. Företag med upp till 10 anställda ska alltså omfattas fullt ut, medan en avtrappning sker i företag med 11–15 anställda. Genom förslaget avlastas företagen ekonomiskt samtidigt som utestängningseffekterna på arbetsmarknaden minskar.

5.2.5 Miljörättvisa

Klimatförändringarna är mer omfattande och sker i en snabbare takt än vad man tidigare har beräknat. Vänsterpartiet vill att Sverige ska tillhöra de ledande länderna i världen vad gäller klimatomställning. Sverige borde verka för att världen enas om att begränsa temperaturhöjningen till maximalt 1,5 grader och att stabilisera koldioxidhalten vid 350 miljondelar (ppm). Detta medför att både Sverige och EU måste skärpa sina utsläppsmål.

Sveriges miljö- och klimatpolitik måste också hålla sig inom ett rättvist miljöutrymme, dvs. den mängd resurser som vi kan använda utan att tvinga andra människor att använda sig av en mindre mängd resurser. Politik för klimaträttvisa handlar om att verka för goda och rättvisa levnadsförhållanden lokalt och samtidigt ta ansvar för klimatkonsekvenser som drabbar andra regioner eller länder. Våra förslag för att lösa klimat- och miljöproblemen

handlar om att de som släpper ut mer ska ta ett större ansvar, såväl i Sverige som internationellt. I ett läge av ökade globala utsläpp och kraftiga förändringar i ekosystemen krävs storsatsningar på miljön och åtgärder för att minska utsläppen av fossila växthusgaser. Vi är därför djupt oroade över regeringens stora nedskärningar av miljö- och klimatbudgeten. Vår politik handlar om att minska utsläppen av fossila växthusgaser i Sverige med minst 45 procent till 2020 samt att utsläppen ska minska med 100 procent till 2050 i förhållande till 1990 års nivå.

Trots att det är den rika världen som står för den största delen av utsläppen är det de fattiga som drabbas hårdast. Vänsterpartiet vill därför ha ett separat klimatbistånd. Det ska bestå av nya tillförda medel. Arbetet med att möta och förebygga klimatförändringarna får aldrig ske på bekostnad av insatser för minskad fattigdom. Drygt en tredjedel av regeringens utsläppsminskningar av växthusgaser uppnås genom uppköp av billiga utsläppskrediter i fattiga länder, s.k. Clean Development Mechanism-projekt. På så sätt köper sig regeringen sig fri från vårt historiska klimatansvar. Vänsterpartiet vill att alla utsläppsminskningar ska göras genom omfattande investeringar på hemmaplan i Sverige. Därför föreslår vi en klimatsatsning som syftar till att skynda på klimatomställningen i Sverige.

Det behövs dessutom en klimatfinansiering inom ramen för FN:s klimatförhandlingar om en efterföljare till Kyotoprotokollet. Vänsterpartiet satsar 4,5 miljarder kronor 2013–2015 i klimatbistånd och klimatfinansiering. Genom dessa satsningar kan Sverige återupprätta sin trovärdighet i de internationella klimatförhandlingarna och verka för att en hållbar överenskommelse snart kommer till stånd. Detta finansieras bl.a. genom att vi låter intäkter från EU:s utsläppshandel oavkortat gå till klimatbistånd och ett nytt utvidgat klimatprogram.

Klimatförändringarna och utarmningen av våra ekosystem är våra största miljöutmaningar. 2010 enades världens länder på toppmötet om biologisk mångfald i Nagoya om att vidta kraftfulla åtgärder för att skydda den biologiska mångfalden och världens ekosystem. Man slog fast målet att skydda 17 procent av land- och vattenområden samt 10 procent av kust- och marina områden. För att uppnå detta åtagande måste Sverige kraftigt öka tempot för bevarande av vår biologiska mångfald. Vänsterpartiet anslår därför 1,9 miljarder kronor mer än regeringen till skydd av värdefull natur 2013–2015.

5.3 Investeringar i jobb och kvalitet i välfärden

5.3.1 Generell välfärd fri från kommersiella intressen

I ett rikt land som Sverige bör alla invånare garanteras en likvärdig och hög kvalitet på ett antal sociala tjänster som sjukvård, skola, barn- och äldreomsorg m.m. Dessa tjänster ska fördelas efter behov och finansieras solidariskt via skattsedeln. I en väl utbyggd välfärdsstat justeras en del av kapitalismens och könsmaktsordningens orättvisor.

Fel! Okänt namn på

Regeringens nedskärningspolitik har urholkat välfärden, vilket har lett till såväl försämringar av kvalitet och arbetsvillkor som ökade klyftor. Den som har råd kan betala för t.ex. bättre vård eller för att gå före i kön. Människor med mindre resurser, även om de har större behov, får då stå tillbaka och vänta ännu längre på sin tur.

Den gemensamma välfärden riskerar också att undergrävas av den ökade marknaden för privata försäkringar. Försämrade ersättningsnivåer i socialförsäkringarna, och inte minst de låga taken, gör att människor som har råd väljer att teckna privata försäkringar mot inkomstbortfall. Ju fler som tar en egen försäkring desto färre är beredda att hjälpa till att betala för den gemensamma skattefinansierade välfärden.

Privata försäkringar skapar ojämlikhet och sätter inkomstbortfallsprincipen ur spel. Inkomstbortfallsprincipen handlar om att i stort sett alla, inte bara de fattigaste, ska omfattas av systemet. Härigenom skapas en solidaritet även hos samhällets mellanskikt. Ju fler som är med och betalar för välfärden, desto större resurser kommer samhället ha att omfördela och att garantera inkomstbortfallet.

Den borgerliga regeringens politik har uppmuntrat riskkapitalbolag och andra vinstdrivande aktörer att för en billig penning köpa upp det som tidigare ägdes gemensamt. Det finns i dag goda möjligheter för privata företag att plocka ut stora vinster ur skattefinansierad vård, omsorg och utbildning i Sverige. Vänsterpartiet menar att utbildning, vård och omsorg är en rättighet och en del av vår gemensamma välfärd, inte en marknad för privata bolag. Därför ska de skattepengar som avsätts gå till verksamheten för att öka personaltäteten och höja kvaliteten och inte till vinster.

För att utveckla välfärden behövs stora satsningar på mer personal och stärkta arbetslöshets- och socialförsäkringar. Vänsterpartiet vill därför fördela mer resurser till den gemensamt finansierade sektorn. Dessa satsningar kommer att öka kvaliteten inom den offentliga sektorn samt stärka människors ekonomi och sociala situation. De bidrar dessutom till fler jobb, ökad sysselsättning och högre skatteintäkter. För att alla ska vilja bidra till välfärden genom skatter och avgifter behövs dessutom höjda ersättningsnivåer i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna så att fler får en ersättning som baseras på deras inkomst.

5.3.2 Stärk kommunsektorn

Den kommunala sysselsättningen har utvecklats mycket svagt under de senaste 5 åren. Enligt Konjunkturinstitutets beräkningar har den kommunfinansierade sysselsättningen minskat med 27 000 personer mellan 2007 och 2011 (jämför avsnitt 4.3.9). I och med att befolkningen under samma tidsperiod har ökat med ca 300 000 personer har detta resulterat i minskad personaltätet och försämrad kvalitet på en rad områden. Behoven av fler anställda och ökade resurser till kommuner och landsting är med andra ord stort. I denna motion avsätter vi betydande medel till kommunsektorn.

I statsbudgeten är de generella statsbidragen till kommunerna nominellt oförändrade om inte regeringen fattar beslut om något annat. Detta innebär att

Fel! Okänt namn på

värdet av statsbidragen urholkas i takt med kommunernas pris- och löneökningar. Det nuvarande systemet försvårar också kommunernas långsiktiga planering. Vänsterpartiet föreslår därför att de generella statsbidragen till kommunerna värdesäkras genom att de automatiskt räknas upp för pris- och löneförändringar. Denna reform beräknas kosta ca 2,5 miljarder kronor per år.

Därutöver tillför vi kommunerna resurser genom en rad olika riktade satsningar. Här redogör vi för några av dessa. Vi avsätter 4 miljarder kronor till en särskild satsning för att öka bemanningen och kvaliteten inom äldreomsorgen. Vi anslår också 3 miljarder kronor till ett treårigt investeringsstöd till kommunsektorn. Stödet kan som mest uppgå till 30 procent av investeringskostnaden och ska omfatta en investering som tidigare läggs eller annars riskerar att bli uppskjuten. Investeringsstödet ska kunna användas för att rusta upp olika typer av offentliga lokaler, men också för investeringar i kommunernas försörjning av el, vatten och fjärrvärme. Stödet ska särskilt gå till miljö- och energieffektiviseringar. Vi vill också se en ökad tillgänglighet i offentliga lokaler genom att bygga bort hinder och föreslår därför ett stöd för anpassning av äldre byggnader.

Inom sjukvården vill vi bl.a. införa en vårdplatsgaranti. För detta ändamål avsätter vi 1 miljard kronor som vi bedömer kommer att räcka till 1 000 nya vårdplatser. Därtill genomför vi en rad insatser för att förbättra skolan. Den största reformen består av ett riktat statsbidrag till kommunerna på sammanlagt 6 miljarder kronor för att öka lärartätheten.

En sammanställning av våra förslag till kommunsektorn återfinns i tabell 3 nedan.

Tabell 3 Kommunsatsningar

Miljoner kronor

	2013	2014	2015
Värdesäkrade generella statsbidrag	2 500	5 000	7 500
Upprustning offentliga lokaler	3 000	3 000	3 000
Ökad bemanning i äldreomsorgen	2 000	3 000	4 000
Fler lärare	1 000	2 000	3 000
Mindre grupper i fritids	750	500	250
Barnomsorg på obekvämt arbetstid	1 850	2 040	2 240
	2013	2014	2015
Ökat stöd till kollektivtrafik	1 500	1 500	2 000
Försök med klimattaxa	875	750	750
Tillgänglighetsstöd	1 500	1 500	1 500

Fel! Okänt namn på

	2013	2014	2015
	1	1	1
Fler platser komvux	108	127	136
	1	1	1
Stimulansbidrag för vårdplatser	000	000	000
	1	1	1
Förebyggandemiljard primärvården	000	000	000
	1	1	1
Skolmiljard utsatta områden	000	000	000
	1	1	1
Klimatprogrammet	000	000	000
		1	1
Kollektivtrafik i glesbygd	500	000	000
Utbildningslön specialistsjuksköterskor	910	910	910
Frukost i skolan	800	800	800
Förskola för barn till arbetslösa och föräldralediga	275	550	550
Stärkt kvalitet på kommunernas flyktingmottagande	500	500	500
Daglig sysselsättning psykisk funktionsnedsättning	165	330	495
Flyktingmottagande dag- och bostadsersättning	400	410	430
Maxtak hemtjänst 100 kr per timme	300	300	300
Barnomsorg för ensamstående föräldrar	150	300	300
	-	-	-
Avräkning tidigare kommunpengar	980	980	980
	-1	-1	-1
Prestationsbunden vårdgaranti	000	000	000
	-1	-1	-1
Avskaffad sjukskrivningsmiljard	000	000	000
	2	1	2
Övriga förslag (netto)	248	682	344
	233	302	370
Summa	1	19	25

Med de resurstillskott till kommunsektorn som vi föreslår i denna motion kommer den kommunala konsumtionen att utvecklas mycket starkt 2013–2015. I tabellen nedan jämförs den kommunala konsumtionen med Vänsterpartiets politik med regeringens prognos i budgetpropositionen.

Tabell 4 Kommunal konsumtion

Procentuell förändring i fasta priser

	2013	2014	2015
Kommunal konsumtion i BP13	0,7	0,6	0,6
Kommunal konsumtion med V:s politik	3,5	4,1	4,7

5.3.3 En jämlik sjukvård med hög kvalitet

Vänsterpartiet ser bästa möjliga hälsa som en grundläggande mänsklig rättighet. En bra folkhälsa är en angelägenhet för hela samhället och förutsätter jämlikhet, jämställdhet och en utbyggd välfärd. Synen på hälsa som en rättighet innebär att människors behov, inte privata vinstintressen, ska vara styrande för sjukvårdens utformning och inriktning. Det innebär också att alla i Sverige, också asylsökande och papperslösa, måste omfattas av denna rättighet.

En bra och jämlik hälsa är det viktigaste målet för vården. Vänsterpartiet ser sjukvården som en viktig del av den gemensamma välfärden. Vinstdriven hälso- och sjukvård leder bort från strävan att ge vård efter behov och bör inte vara tillåten. Privata företag ska inte få ha fri dragningsrätt på skattepengar genom etableringsfrihet och förmånliga ersättningssystem. Resurserna måste styras dit de bäst behövs. Lagen om vårdvalssystem, LOV, ska rivas upp och inte heller drivas igenom för specialistsjukvården. Hela eller delar av sjukhus ska inte kunna säljas ut. I syfte att säkra en långsiktig läkemedelsförsörjning måste samhället kunna styra apoteken.

Det enda sättet att klara framtidens vårdbehov är att slå vakt om en skattefinansierad vård. Avgiftsfinansierad vård blir inte billigare utan kostnaderna vältras över på de svårast sjuka. Privata försäkringar leder till ökade orättvisor och till att fel grupper prioriteras. Det mest effektiva sättet att minska framtidens vårdbehov är ett bra förebyggande och hälsofrämjande arbete och en primärvård av bra kvalitet och tydligt områdesansvar. Vänsterpartiet vill stärka den första linjens vård. Regeringen har föreslagit en höjning av taket i högkostnadsskyddet. Vänsterpartiet avvisar detta och anser att högkostnadsskyddet bör indexregleras.

Vänsterpartiet vill införa en vårdplatsgaranti. Det är ett stort problem i dag att det saknas vårdplatser i förhållande till de medicinska behoven. Bristen på vårdplatser leder till överbeläggningar och orsakar brister i patientsäkerheten. I vår budget avsätter vi 1 miljard kronor som räcker till 1 000 nya vårdplatser. Vi vill att det ska löna sig att komma till rätta med bristen på vårdplatser. Därför ska pengarna tillfalla de landsting som kan visa att de har svarat upp mot behoven av fler platser på sjukhusen. Landstingen ska medfinansiera 50 procent av satsningen.

Hälso- och sjukvårdslagen fastslår att sjukvården ska arbeta förebyggande mot ohälsa. Detta arbete har visat sig vara mycket kostnadseffektivt i termer av bättre hälsa. Trots detta har hälso- och sjukvårdens förebyggande arbete under lång tid varit underfinansierat och marginaliserat med undantag för mödra- och barnhälsovården. Vänsterpartiet avsätter 1 miljard kronor till det förebyggande arbetet mot ohälsa. Pengarna ska användas till det tvärprofessionella arbetet inom primärvården så att områdesansvaret kan utvecklas.

Regeringen har gjort en förnyad satsning för att förebygga psykisk ohälsa och förbättra vården och omsorgen för personer med psykisk ohälsa. Alla detaljer kring satsningen är inte kända och Vänsterpartiet kommer att fortsätta bevaka detta mycket viktiga område.

Fel! Okänt namn på

Det råder stor brist på specialistutbildade sjuksköterskor och antalet minskar stadigt. Genomsnittsåldern är hög och många kommer de närmaste åren att gå i pension. Under de senaste 20 åren har andelen utbildade specialist-sjuksköterskor sjunkit från 70 procent till 40 procent. En anledning till bristen på specialistsjuksköterskor är de många hinder som står i vägen för sjuksköterskor att vidareutbilda sig. Sjuksköterskor måste oftast, till skillnad från läkare, ta tjänstledigt med studiemedel för att specialisera sig. En annan anledning är den dåliga löneutvecklingen. Mot denna bakgrund genomför Vänsterpartiet en satsning på betald specialistutbildning för sjuksköterskor. Reformen kommer att höja kvaliteten på vården och skapa arbetstillfällen genom vikariat för de anställda som vidareutbildar sig. Sjuksköterskor bör erbjudas 80 procent av lönen under utbildningsperioden som i dag är tio månader.

5.3.4 Satsningar på äldreomsorgen

Andelen äldre över 80 år som får offentlig äldreomsorg har nästan halverats sedan 1980. Om anledningen till den minskade omsorgen bara hade varit att äldre människor blir allt friskare hade det varit goda nyheter. Tyvärr är inte bättre hälsa bland de äldre den enda orsaken. Äldreomsorgen är nämligen den del av de kommunala välfärdsverksamheterna som sedan 90-talskrisen har fått minst resurser.

En stor del av omsorgen utförs fortfarande inte av anställd personal utan av anhöriga, som blir tvungna att ta ett större ansvar när det offentliga träder tillbaka. Det är svårt att veta exakt hur stor insats anhöriga gör. Enligt fackförbundet Kommunal fick 2010 två tredjedelar av de äldre över 75 år som är i behov av stöd i vardagen hjälp av någon anhörig eller bekant som de inte bor tillsammans med.

Sambandet mellan en väl utbyggd äldreomsorg och kvinnors deltagande på arbetsmarknaden är också väldigt tydligt. Sverige, som i en internationell jämförelse satsar en relativt stor andel av BNP på äldreomsorgen, har därför en hög sysselsättningsgrad bland kvinnor, både för att kvinnor får möjlighet att ta ett arbete när de inte är tvungna att vårda anhöriga och för att de som anställs i äldreomsorgen för det mesta är kvinnor. Därför är satsningar på äldreomsorgen en avgörande jämställdhetsfråga.

Besparingarna och nedskärningarna har försämrat kvaliteten inom äldreomsorgen. För att vända den utvecklingen avser vi att kraftigt öka resurserna. Vi vill öka bemanningen inom äldreomsorgen genom en öronmärkt satsning med fokus på demensvården. De kommuner som redan har en god bemanning ska dock kunna använda pengarna till andra delar av äldreomsorgen. När hela vår satsning är fullt utbyggd kommer det att räcka till exempelvis 10 000 fler undersköterskor inom äldreomsorgen och demensvården.

Vi vill också att personer som bor på äldreboenden ska få möjlighet till verklig valfrihet genom timmar då man får använda personalens hjälp till det man själv önskar.

Vidare vill vi införa ett tak på 100 kronor per timme för hemtjänst och vi vill rikta stimulanspengar till de kommuner som vill införa förenklade bedömningar när äldre personer behöver hjälp med olika serviceinsatser, med

ett stort inflytande för de äldre över hur de vill använda tiden. Det behövs också bättre äldreomsorg för dem som har ett annat modersmål än svenska, och vi avsätter därför medel för att utveckla äldreomsorgen för nationella minoriteter och för dem som invandrat till Sverige.

Vi genomför också ett matlyft i äldreomsorgen för att möjliggöra god och näringsriktig mat. Sammantaget vill vi med ovan nämnda satsningar skapa en tryggare, mer jämlik och mer jämställd äldreomsorg både för de äldre och för deras anhöriga.

5.3.5 Minskad barnfattigdom

Klyftorna mellan barn till fattiga föräldrar och barn till rika föräldrar ökar. Andelen barn under den relativa fattigdomsgränsen har ökat med 32 procent mellan 2006 och 2011.³⁶ På sikt leder den ökande barnfattigdomen till ett klassamhälle där välfärden inte längre omfattar dem som inte har råd att betala för sig.

De senaste årens nedmontering av de gemensamt finansierade trygghetssystemen som a-kassa och sjukförsäkring har drastiskt försämrat den ekonomiska situationen för många vuxna. Detta drabbar barnen. Föräldrarnas ekonomiska utsatthet blir barnens krassa uppväxtvillkor. Föräldrarnas ekonomiska standard påverkar på ett mycket påtagligt sätt barnens villkor och livsmöjligheter. Att leva i fattigdom har en mängd negativa konsekvenser för barn. Det är väl belagt att en fattig barndom ökar risken för social utsatthet senare i livet.

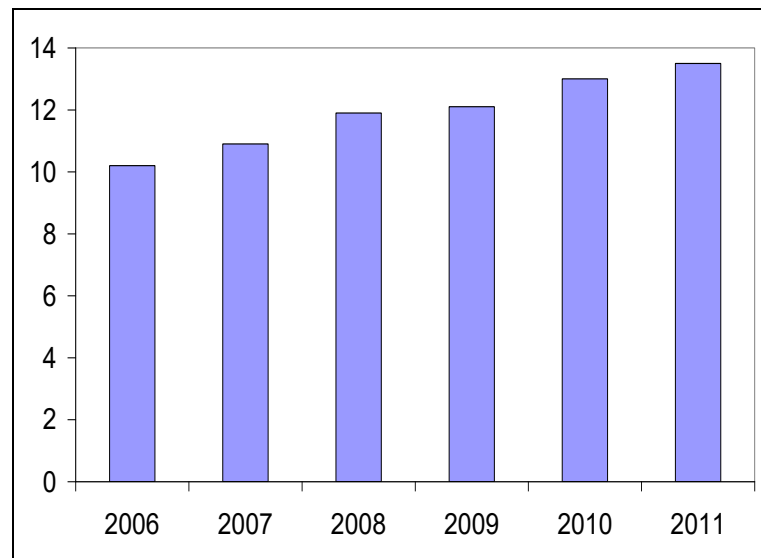
Många av de barn som är fattiga bor med en av sina föräldrar. Ensamstående har generellt sämre ekonomi än sammanboende och sämst är den för ensamstående kvinnor med barn. Deras relativa ekonomiska standard har försämrats under de senaste 5 åren. Särskilt allvarligt är att andelen ensamstående kvinnor med barn som befinner sig i s.k. ”långvarig låg ekonomisk standard” har ökat högst påtagligt under de senaste åren (se diagram 16).

Diagram 15 Barnfattigdom

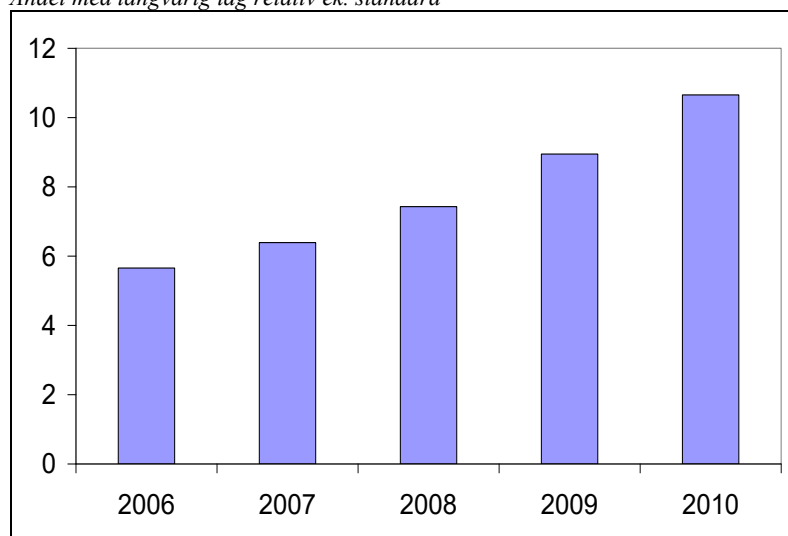
Andel barn i familjer under relativ fattigdom

³⁶ RUT, Dnr 2012:323.

Fel! Okänt namn på

Källa: RUT, Dnr 2012:323

Diagram 16 Ensamstående kvinnor med barn*Andel med långvarig låg relativ ek. standard**Källa: Regeringskansliet*

En förklaring till den sämre ekonomin är att arbetslösheten är hög bland ensamstående mödrar och att den har ökat under den borgerliga regeringen. Ökad arbetslöshet är emellertid inte hela förklaringen till den relativa försämringen av ekonomin för ensamstående kvinnor med barn. En lika viktig orsak är att fördelningspolitiken har fått allt mindre betydelse för att utjämna ekonomiska skillnader i samhället. Det behövs förstärkningar av de försäkringar och bidrag som riktar sig mot barnfamiljer för att förbättra den ekonomiska situationen för ekonomiskt utsatta hushåll.

Vi föreslår därför höjda bostadsbidrag, både det ordinarie och det särskilda bidraget samt umgängesbidraget, som går till ensamstående föräldrar respektive umgängesföräldrar. Vi vill också höja underhållsstödet med 200 kronor för barn under 13 år och med 400 för dem som är 13–19 år eftersom tonårsbarn medför högre kostnader. Vänsterpartiet välkomnar att regeringen i budgetpropositionen höjer grundnivån i föräldraförsäkringen från 180 kronor till 225 kronor per dag. Vi kan emellertid konstatera att denna nivå inte är tillräcklig. Vi föreslår därför att grundnivån höjs till 250 kronor per dag.

5.3.6 En likvärdig skola

Alla elever ska ha lika tillgång till och lika kvalitet på sin utbildning. Skolan ska kompensera för elevers olika förutsättningar. Utbildningen ska vara likvärdig. De senaste decenniernas skolreformer har fört oss allt längre bort från målet en likvärdig skola. Kunskapskillnaderna och segregationen har ökat. Alltför många elever lämnar grundskolan respektive gymnasiet utan fullständiga betyg. Utvecklingen måste vändas.

Vi gör en satsning på högre kvalitet och bättre kunskap i skolan. Satsningen innehåller flera delar som kompletterar varandra. Vi anslår

Fel! Okänt namn på

1 skolmiljard per år i riktade statsbidrag som Skolverket ska fördela direkt till de elever och de skolor som har de största behoven. Därutöver anslår vi totalt 6 miljarder kronor under åren 2013–2015 som riktade statsbidrag för att successivt öka lärartätheten i skolan generellt.

Yngre skolbarn börjar och slutar ofta sin skoldag på fritidshemmen. Dessa är en del av den samlade skoldagen och ska hålla lika hög kvalitet som skolan. Idag vistas många barn i torftiga miljöer i alltför stora grupper med för få pedagoger. Med högre personaltäthet blir miljön bättre för både anställda och barn. Därför anslår vi totalt 4,5 miljarder kronor i statligt stöd för att anställa fler fritidspedagoger under åren 2013–2015. Villkoret är att kommunen bidrar med halva kostnaden.

Vidare genomför vi en satsning på skolmaten genom att rusta upp skolbetspisningarna och att skapa möjligheter till utbildning för personalen. Grundskoleelever ska också kunna få frukost i skolan.

Som ett led i jämställdhetsarbetet erbjuds kurser i feministiskt självförsvar.

Rätten för privata huvudmän att starta fristående skolor har bidragit till att ojämlikhet och segregation breder ut sig men inte till större pedagogisk mångfald. Vinstsyftande bolag ska inte få driva skolor med offentliga bidrag. Alla resurser ska gå till eleverna. Vänsterpartiet menar därför att om aktiebolag driver skolor ska de vara aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Mer om detta finns i vår motion Vinster i fristående skolor, 2012/13:Ub208.

Det fria skolvalet har medfört att elever med olika bakgrund och erfarenheter alltmer sällan möts i skolan. Närhetsprincipen och krav på att kommunerna ska ta hänsyn till boendesegregationen när de konstruerar skolornas upptagningsområden kan motverka detta.

Kunskap är viktigt för människors frihet. Sverige ska konkurrera med kunskap och kvalitet, inte med låga löner. Sveriges framtid som ett samhälle med full sysselsättning är beroende av en befolkning med en generellt hög kunskapsnivå.

Möjligheten att läsa in grundskola och gymnasium eller skaffa sig en yrkesutbildning som vuxen måste förbättras och tillgången till eftergymnasial utbildning av hög kvalitet måste öka. Vi ökar därför antalet utbildningsplatser inom såväl komvux som yrkeshögskolan och högskolan.

Högskolan ska vara tillgänglig för alla. Snedrekryteringen måste brytas. De ekonomiska villkoren ska vara så bra att den som studerar på heltid inte behöver arbeta vid sidan om studierna under terminerna. Det bidrar till både ökad genomströmning och ökad kvalitet. Studiemedlen höjs därför till 9 082 kronor för fyra veckors studier, varav 3 130 kronor utgör bidrag. Det högre bidraget höjer vi samtidigt till 7 266 kronor för fyra veckor.

Utöver nämnda satsningar på skola och utbildning genomför vi också ett antal utbildningssatsningar för att underlätta inträde och omställning på arbetsmarknaden (se avsnitt 5.4.1 och 5.4.2).

5.3.7 En mänsklig sjukförsäkring

Var och en av oss ska känna en trygghet i att vi klarar oss ekonomiskt om vi blir sjuka. Sådana trygghetssystem har ett starkt stöd. Men regeringens at-

tacker mot sjukförsäkringen har lett till att sjuka utförsäkras, och vi har fått ett Sverige där sjukdom för många har kommit att innebära fattigdom. Eftersom sju av tio långtidssjukskrivna är kvinnor har försämringarna i sjukförsäkringen framför allt ökat fattigdomen bland kvinnor.

Försämringarna har gjort att de inbetalade avgifterna överstiger utbetalningarna i sjuk- och arbetsskadeförsäkringen.

Människorna som drabbats av dagens system är inga enstaka undantag. De nya regler som regeringen tvingades införa fr.o.m. den 1 januari i år har inte kunnat ändra på detta. Endast ett fåtal personer har hittills beviljats sjukpenning på fortsättningsnivå enligt de nya oskälighetsreglerna. Det beror på att grundproblemet fortfarande finns kvar, nämligen sjukpenningens borte tidsgräns, den s.k. stupstocken, som innebär att människor blir utförsäkrade. Fyrkantiga tidsgränser anses viktigare än om individen har blivit tillräckligt frisk för att arbeta.

Vänsterpartiet menar att stupstocken måste avskaffas. Det avgörande ska självklart vara om man är för sjuk för att arbeta eller ej. Först efter hot om misstroendeförklaringar har regeringen följt riksdagens beslut om att avskaffa den orimliga prövningen mot en fiktiv arbetsmarknad, som i dag sker efter ett halvår. Detta kommer nu att ändras till att gälla normalt förekommande arbeten. Detta är en liten förändring till det bättre men löser inte problemen.

Regeringens politik leder varken till att fler får ett arbete eller till att färre blir sjukskrivna. Mindre än en tiondel av dem som utförsäkras får ett arbete. Sex av tio återvänder till sjukförsäkringen och detta har fått till följd att sjukskrivningarna nu ökar.

Vänsterpartiet kan aldrig acceptera en sådan politik. Försäkringen och dess villkor ska stimulera aktiviteter för att ge sjukskrivna förbättrad arbetsförmåga. Den ska vara rymlig så att medicinska insatser, rehabilitering och arbetsprövning kan pågå på ett individuellt anpassat sätt utan att ersättningen påverkas. Individens ställning i rehabiliteringsprocessen måste stärkas och en rehabiliteringsombudsman bör övervägas.

Vi vill individanpassa sjukförsäkringen så att man kan få ersättning i fler steg än dagens fyra för att göra det lättare och mindre riskabelt att pröva att börja arbeta igen. Det bör även skapas strukturer så att arbetsgivare inte som i dag kan frångå sitt ansvar för att stödja den anställde på dennes väg tillbaka i arbete. För långtidssjukskrivna vill vi införa ett högriskskydd som gör att staten övertar kostnaden för sjuklönen.

Att över en tredjedel av alla löntagare och två tredjedelar av alla heltidsanställda i dag befinner sig över taket i sjukförsäkringen är ohållbart för oss som vill ha en solidariskt finansierad försäkring med hög kvalitet. Vi vill höja inkomsttaket för maximal sjukpenning till 29 700 kronor per månad år 2013 och till 33 800 kronor per månad 2015. Hela den sjukpenninggrundande inkomsten ska också räknas och vi avskaffar den omräkning som regeringen har infört. Våra förslag innebär då att ersättningsnivåerna höjs i både sjuk- och föräldraförsäkringen. Även de som får sjuk- eller aktivitetsersättning har en ekonomiskt mycket svår situation och vi vill därför höja ersättningsnivån från 64 till 67 procent och bostadstillägget med 340 kronor per månad. Vidare gör sjukförsäkringens karensdag att personer med små marginaler tvingas gå till

Fel! Okänt namn på

jobbet även när de borde stanna hemma. Som ett första steg mot ett avskaffande vill vi ersätta den med ett karensvdrag, detta för att förhindra de särskilt hårda konsekvenserna för personer som har färre men längre arbetspass än normalt, exempelvis de med nattpass i vård och omsorg.

5.3.8 Rättvisa pensioner

För att även framtidens pensionärer ska få en trygg ålderdom vill vi se över hela pensionssystemet. Det nuvarande pensionssystemet missgynnar alla som inte kan arbeta länge och mycket eftersom det är lönen under hela arbetslivet som avgör hur hög inkomstpensionen blir. Pensionen blir lägre för människor som arbetar deltid, har perioder med sjukdom och arbetslöshet eller inte orkar arbeta när de blir äldre. Det gäller särskilt inom arbetaryrkena, t.ex. för undersköterskor och byggnadsarbetare. De stora skillnaderna i livsinkomst gör att de ekonomiska klyftorna växer bland pensionärerna. Vänsterpartiet föreslår i denna motion en höjning av garantipensionen med 150 kronor per månad.

Ett pensionssystem ska vara utformat så att människor i god tid före pensionering kan förstå och räkna ut hur stor pensionen blir. Det är viktigt att vi gemensamt sprider de risker som kan uppstå även i ett nytt pensionssystem. Pensionssystemet måste vara fullt finansierat via avgifter samt ha tillräckligt med fonderade medel för att klara ekonomiska kriser. I syfte att göra systemet stabilare och minska risken att bromsen slår vill vi att premiepensionsavgiften kan göras till en del av avgiften till inkomstpensionen. För att skapa ett rättvist och förutsägbart system är en ny genomgripande pensionsreform nödvändig. Vi föreslår därför att det tillsätts en parlamentarisk utredning som har till uppgift att föreslå ett nytt pensionssystem.

Med en allt högre förväntad livslängd behöver den ekonomiska politiken tydligt inriktas mot full sysselsättning. I detta avseende kan också AP-fonderna, genom sin funktion som buffert till pensionssystemet, fylla en viktig funktion och användas för strategiska samhällsinvesteringar i syfte att stärka Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar.

5.4 Ett hållbart arbetsliv med plats för fler

Vår politik syftar till att understödja målet om arbete åt alla och att skapa ett arbetsliv präglad av goda arbetsvillkor. Goda arbetsvillkor handlar om mycket mer än vilken lön vi har för vårt arbete. Arbetstagare måste också ha möjlighet att delta i beslut på arbetsplatsen, ta ansvar, ha inflytande över den egna arbetstidens förläggning och möjligheter att utvecklas i arbetet, annars är risken stor att drabbas av ohälsa. Ett väl fungerande samarbete mellan parter i relativ maktbalans och en ändamålsenlig arbetsorganisation är viktiga faktorer för att människor ska må bra på jobbet. Friska arbetsplatser är avgörande för arbetstagarnas ställning, företagens utveckling och för samhällets välbefinnande. En demokratisering av arbetslivet är bra för alla. Arbetslivet måste därför vara anpassat till mänskliga behov och rättigheter.

Fel! Okänt namn på

Mänskliga rättigheter, som facklig förenings- och konflikträtt, måste vara överordnade ekonomiska friheter. Arbetsrätten behöver stärkas på flera områden, bl.a. genom stärkt rätt till fasta jobb på heltid, bättre skydd för utstationerade arbetstagare och skärpta krav på dem som vill anställa arbetskraftsinvandrare. Det ska inte heller vara möjligt att säga upp anställda för att ersätta dem med inhyrda från bemanningsföretag. Trygghet i anställningen och på arbetsmarknaden är av stor vikt för hela samhället eftersom det ökar möjligheterna till utveckling och omvandling. Trygga människor är kreativa.

Strukturer som diskriminerar och utestänger och könsrelaterade skillnader i lön, inkomst och arbetsvillkor måste brytas. För att uppnå det krävs starka fackliga organisationer som tar tillvara våra rättigheter i kollektivavtalen och en arbetsrätt som garanterar grundläggande skyddsregler och schyssta spelregler på arbetsmarknaden. För att fler ska välja att organisera sig inför vi avdragsrätt för medlemskap i facklig organisation.

En väl utbyggd barn- och äldreomsorg och ett jämställt föräldraskap är avgörande förutsättningar för att nå målet om en jämställd arbetsmarknad. För åren 2013–2015 avsätter vi betydande medel för en barnomsorg som finns tillgänglig också på kvällar, nätter och helger. Regeringens 108 miljoner är en droppe i havet. Vi avsätter i vår budget stimulansmedel som motsvarar 15 000 platser i barnomsorgen på kvällar, nätter och helger. Vi utökar också rätten till vistelsetid till 30 timmar per vecka för barn till arbetslösa och föräldralediga. Det bidrar till ett mer effektivt arbetssökande samtidigt som barnens utveckling stimuleras.

Vi skärper också kraven på arbetsgivare att bedriva ett aktivt jämställdhetsarbete, och genomföra lönekartläggningar och upprätta handlingsplaner för jämställda löner.

Arbetet med att förebygga och motverka diskriminering oavsett diskrimineringsgrund måste i högre grad än i dag ske systematiskt ute på arbetsplatserna. Vi skärper kraven på aktivt förebyggande arbete och tillför Diskrimineringsombudsmannen (DO) mer resurser och tydligare uppdrag att arbeta med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering. Vi stärker DO:s arbete med aktiva åtgärder med 10 miljoner kronor per år 2013–2015.

Stressen och hetsen har ökat på arbetsplatserna. Forskningen visar på samband mellan arbetsrelaterad ohälsa och slimmade organisationer med höga prestationskrav och bristen på demokrati i arbetslivet. Alla människor har rätt att arbeta i en trygg och säker arbetsmiljö där vi kan utvecklas och där jämställdhet och gemenskap mellan arbetskamrater främjas. Ett långt yrkesverkligt liv ska kunna avslutas med hälsan i behåll.

Ett systematiskt förebyggande arbete är avgörande för att minska ohälsan i arbetslivet. För dem som redan drabbats behöver rehabiliteringen och anpassningen av arbetet och arbetsplatserna bli bättre. Vi vill införa sanktioner mot arbetsgivare som inte tar sitt ansvar i dessa frågor. För att stärka och utveckla Arbetsmiljöverkets tillsyns- och informationsarbete, utbildning av skyddsombud och de regionala skyddsombudens verksamhet anslår vi 115 miljoner kronor mer än regeringen per år 2013–2015.

För att kunna nå målet om full sysselsättning och goda arbetsvillkor behöver arbetsmarknadspolitiken anpassas till dagens och morgondagens arbets-

Fel! Okänt namn på

marknad. Tonvikten måste ligga på aktiva och kunskapshöjande åtgärder för att underlätta strukturomvandling och omställning. En sådan politik är nödvändig för att bryta tudelningen på arbetsmarknaden och skapa plats för fler i arbetslivet.

Arbetsmarknadspolitiken måste understödjas av en offensiv utbildningspolitik som både betonar yrkesvalets och yrkesutbildningens betydelse för den enskildes frihet, självförverkligande, identitetsskapande och ställning på arbetsmarknaden och ger goda möjligheter till livslångt lärande. Både samverkan mellan skola och arbetslivet och styrsystemen behöver utvecklas så att vi i högre grad får yrkesutbildningar som efterfrågas på arbetsmarknaden.

5.4.1 Utbildning för jobb

Många som i dag är arbetslösa saknar grundläggande utbildning från grund- eller gymnasieskola. Samtidigt krävs ofta minst gymnasieutbildning för att få ett arbete och den är även nödvändig för att kunna vidareutbilda sig på yrkes- högskola eller universitet. Vi vet att ungdomar som saknar gymnasieexamen löper stor risk att bli långvarigt arbetslösa eller fastna i korta anställningar med återkommande arbetslöshetsperioder emellan. För att förebygga detta och ge människor större valmöjligheter på arbetsmarknaden inför vi en rätt för unga upp till 25 år att läsa in gymnasieskolan. För att uppmuntra till utbildning inför vi ett särskilt studiebidrag för unga arbetslösa på motsvarande nivå som hela studiemedlet. Även arbetslösa som är fyllda 25 år erbjuds gymnasiestudier inom vuxenutbildningen med en förmånlig finansiering i form av aktivitetsstöd eller studiemedel med högre bidragsdel. Vi utökar komvux med omkring 30 000 platser per år.

Trots en hög arbetslöshet saknas yrkesarbetare inom flera branscher och yrken. Yrkeshögskolans utbildningar är förankrade i den lokala och regionala arbetsmarknaden och kan därför snabbt möta dess behov. De utbildningar som beviljas bidrag är inriktade mot yrken där det finns efterfrågan på utbildad arbetskraft. Myndigheten för yrkeshögskolan menar att intaget kan fördubblas med bibehållen kvalitet. Vi satsar på fler platser i yrkeshögskolan och vill se en permanent högre nivå när det gäller yrkesvux. Vi satsar också på fler högskoleplatser. I syfte att öka kvaliteten på utbildningen anslår vi medel till utökad undervisningstid inom humaniora och samhällsvetenskap. Vänsterpartiets utbildningspaket innehåller 23 000 årsplatser för unga, varav närmare 15 000 inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen, yrkesvux eller Yrkeshögskolan. Vi ger därmed ungdomar möjlighet att skaffa sig kunskaper som efterfrågas på arbetsmarknaden. Drygt 8 000 årsplatser är reserverade för att de unga arbetslösa som bäst behöver det ska kunna läsa in gymnasiekompetens med ett särskilt studiestöd som motsvarar studiemedelsbeloppet.

I paketet ingår också 200 miljoner kronor i stimulansbidrag så att fler kommuner, landsting och ideella föreningar kan anordna sommarjobb för skolelever. Ungdomar får därmed en meningsfull sysselsättning under sommarlovet och en första kontakt med arbetslivet. Forskning har visat att ungdomar som har haft sommarjobb under skoltiden efter slutförda studier har lättare att få en förankring på arbetsmarknaden.

Svensk forskning utförs till stor del av doktorander vid våra lärosäten. För Vänsterpartiet är det självklart att den som utför arbete ska vara anställd och ha lön och övriga arbetsvillkor reglerade i kollektivavtal. Idag är det tillåtet att anta doktorander utan att anställa dem. Det bidrar till en osund konkurrens. För att de doktorander som idag finansieras med utbildningsbidrag istället ska anställas höjer vi anslagen till forskning och forskarutbildning.

5.4.2 En effektiv arbetsförmedling och aktiv arbetsmarknadspolitik

En sammanhållen statlig arbetsförmedling med nationell överblick är en förutsättning för en väl fungerande arbetsmarknad. Arbetsförmedlingen ska utgöra en integrerad del i den svenska arbetsmarknadsmodellen, där samverkan sker med parterna och lokala och regionala aktörer spelar en viktig roll. Vi vill avveckla systemet med s.k. kompletterande aktörer och privata jobb-coacher. De pengar som går till att upphandla, administrera och betala dessa aktörer gör bättre nytta i Arbetsförmedlingens egen verksamhet som går att kontrollera och utvärdera.

Jobbsökaktiviteter och coachning, i och utanför massåtgärderna jobbgarantin för unga och jobb- och utvecklingsgarantin, slukar i dag det mesta av de resurser som regeringen avsätter för arbetsmarknadspolitiken. Den politiken har lett till en explosionsartad ökning av långtidsarbetslösheten, samtidigt som det är brist på arbetskraft inom vissa yrken.

Vänsterpartiet slopar de rigida garantiprogrammen och satsar i stället på aktiva åtgärder med högre kvalitet som stärker de arbetssökandes möjligheter till anställning. Arbetsförmedlingen ska ha större frihet att erbjuda arbetslösa aktiva insatser som utbildning, riktat anställningsstöd eller praktik vid den tidpunkt som efter en individuell bedömning anses lämpligt, utan att invänta en fast tidsgräns.

Anställning eller utbildning istället för Fas 3

Vi avvecklar Fas 3. De som redan är placerade i Fas 3 erbjuds aktiva och värdiga insatser utformade efter den enskildes behov. Det är därför inte en, utan flera alternativa åtgärder som behövs. Vi erbjuder bl.a. meningsfullt arbete till kollektivavtalsenliga villkor i 14 000 nyinrättade övergångsjobb i offentligt finansierad verksamhet och ideella organisationer. För några kan det innebära att de utför samma arbete som i Fas 3 men med den viktiga skillnaden att de har anställning och avtalsenlig lön. Utöver denna satsning bereder vi plats i yrkesutbildning inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen, yrkesvux, yrkeshögskolan och som anställd lärling. Vi viker också ett antal utbildningsplatser för gruppen med möjlighet att läsa in grundskole-, gymnasie- eller högskolekurser med förmånliga villkor. För andra kan lönebidrag innebära en väg till varaktigt arbete. Sammantaget erbjuds samtliga deltagare i Fas 3 en alternativ insats i form av anställning till avtalsenliga villkor eller utbildning med vårt förslag.

Fel! Okänt namn nå

Generationsväxlingsprogram

Vi genomför ett treårigt program för generationsväxling i arbetslivet med trainee- och lärlingsanställningar samt utbildningsvikariat. Rekordstora pensionsavgångar kommer att ske i statlig förvaltning och annan offentlig verksamhet de närmaste åren. I stället för att låta nytutexaminerade unga gå arbetslösa underlättar vi traineeanställningar vid de myndigheter och förvaltningar som inom kort måste börja rekrytera ny arbetskraft. Genom att äldre anställda handleder nyanställda tas kunskaper och erfarenheter tillvara och överförs till nästa generation. Stöd utgår med hälften av den totala lönekostnaden för en arbetstagare som fyllt 60 år och är handledare till en nyanställd.

Också inom äldre- och handikappomsorgen samt psykiatrin finns det stora rekryteringsbehov de kommande åren. Samtidigt saknar en stor andel av personalen relevant yrkesutbildning. Vi satsar därför på ett kunskapslyft för anställda i omsorgen. Under utbildningen bereds nästa generations omsorgsarbetare möjlighet att komma in i yrket genom utbildningsvikariat. Dessa ska i första hand rekryteras bland arbetssökande som genomgått omvårdnadsprogrammet på gymnasiet eller komvux.

Den tredje delen i vår generationsväxlingssatsning utgörs av lärlingsanställningar i bristyrken. Det är redan i dag brist på t.ex. byggnadsplåtslagare, VVS-montörer och betongarbetare. En satsning på stöd till anställning av lärlingar är en långsiktig investering. Fler lärlingsanställningar ökar möjligheterna för vuxna att skaffa sig en kvalificerad yrkesutbildning. Vi avsätter därför medel till anställningsstöd och handledartillägg under det första lärlingsåret för att uppmuntra lärlingsanställningar. Anställningsstödet kan även användas under färdigutbildningsåret för dem som har examen från yrkesförberedande gymnasieprogram.

Satsningen möjliggör sammanlagt omkring 25 000 årsanställningar per år för unga arbetslösa, anställningar som behövs för att vårt samhälle ska fungera och utvecklas.

För att minimera undanträngning och dödviktseffekter vill vi ändra reglerna för nystartsjobben så att de i fortsättningen anvisas av Arbetsförmedlingen. För att garantera kvaliteten ska de också godkännas av berörd facklig organisation och anställnings- och lönevillkoren ska vara i enlighet med kollektivavtal.

Företagsvikariat

Det är ofta lättare för den som har ett arbete att starta eget än för den som är arbetslös. Vi vill därför att den som får tjänstledigt för att starta eget ska kunna få stöd för start av näringsverksamhet under förutsättning att arbetsgivaren anställer en arbetslös som vikarie.

Mer och bättre arbetsmarknadsutbildning

Det behövs fler platser i arbetsmarknadsutbildningar. De ska riktas in på områden där det riskerar att uppstå flaskhalsar och brister och underlättar därmed strukturomvandling och leder ofta till varaktig anställning. Vi vill att det ska gå att få en fullständig yrkesutbildning genom att delta i arbetsmarknadsut-

bildning. Därför tar vi bort 6-månadersgränsen som regeringen infört och som innebär att ingen arbetsmarknadsutbildning, oavsett behov, får överstiga 6 månader. Särskild vikt ska läggas vid att erbjuda utbildningar till kvinnor, som länge varit underrepresenterade i arbetsmarknadsutbildningarna.

Ett tillgängligt arbetsliv

Riksdagen har fattat beslut om att bristande tillgänglighet ska klassas som diskriminering. Om arbetsplatserna redan är tillgänglighetsanpassade minskar trösklarna för att anställa personer med funktionsnedsättningar. Vi anslår tillfälliga medel för att Arbetsmiljöverket ska kunna anställa tillgänglighetsinformatörer som kan utbilda och informera arbetsgivare.

Regeringens s.k. kulturarvslyft har ännu så länge inte blivit mer än en tumme. Målgruppen för lönebidragsanställningarna har avgränsats för snävt. Alla arbetslösa som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga bör kunna få ta del i satsningen.

Vi anser också att taket för lönebidragsersättningen behöver höjas, då dagens låga nivå enligt såväl Arbetsförmedlingen som arbetsgivare utgör ett hinder för att anställa personer med lönebidrag. Vi anslår medel för att höja taket med 2 000 kronor per månad. Det innebär att lön upp till 18 700 kronor får ligga till grund för bidraget. Samma takhöjning sker för skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA), utvecklingsanställning och trygghetsanställning.

Tabell 5 Antal fler subventionerade anställningar än regeringen åren 2013–2015

	2013	2014	2015
Övergångsjobb	14 000	14 000	14 000
Lärlingsanställningar	11 000	8 100	8 100
Traineeanställningar	11 500	11 500	11 500
Utbildningsvikariat	3 000	5 300	5 500
Totalt	39 500	38 900	39 100

Tabell 6 Antal fler utbildningsplatser än regeringen åren 2013–2015

	2013	2014	2015
Komvux inkl. yrkesvux	26 600	29 850	35 625
Yrkeshögskolan	8 000	6 500	6 500
Arbetsmarknadsutbildningar	10 000	10 000	10 000
Högskolan	8 600	8 600	8 600
Totalt	53 200	54 950	60 725

5.4.3 En allmän och solidariskt finansierad arbetslöshetsförsäkring

En frivillig arbetslöshetsförsäkring som ger inkomstrygghet vid arbetslöshet är en viktig del i den svenska arbetsmarknadsmodellen och avgörande för den enskildes trygghet och handlingsutrymme. För löntagarkollektivet som helhet

Fel! Okänt namn på

ska försäkringen bidra till att förhindra underbudskonkurrens och att upprätthålla löner på en anständig nivå också i tider av hög arbetslöshet.

Arbetslöshetsförsäkringens utformning och legitimitet är också avgörande för en flexibel arbetsmarknad som präglas av struktumvandling, produktivitet utveckling och rörlighet. Försäkringen måste dessutom kunna fylla en viktig konjunktur- och regionalpolitisk funktion då tillfälliga kriser drabbar hela eller delar av landet.

Med en urholkad arbetslöshetsförsäkring förskjuts maktförhållandena på arbetsmarknaden till arbetsgivarnas förmån och alla arbetstagare riskerar press nedåt på löner och arbetsvillkor. Vi satsar därför på att återupprätta den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen. Det är dock inte nog. Även den allmänna grundförsäkringen behöver en omfattande förstärkning.

Vi höjer taket, den högsta dagpenningen, till 960 kronor och golvet till 410 kronor från den 1 januari 2013. Det innebär att den som har blivit av med en heltidsanställning och kvalificerar sig för ersättning som mest kan få ut 21 120 kronor brutto per månad. Det motsvarar 80 procent av en månadslön på 26 400 kronor. För att undvika en fortsatt urholkning av försäkringen indexerar vi beloppen till löneutvecklingen. Vi höjer också ersättningsnivån till 80 procent för hela ersättningsperioden samt för tid med aktivitetsstöd. Vi minskar också antalet karensdagar med två per år för att på sikt ta bort dem helt. Vi tar också bort 75-dagarsbegränsningen vid deltidsarbetslöshet.

Regeringens s.k. arbetslöshetsavgift gör medlemsavgifterna till a-kassorna orimligt höga och orättvist differentierade. Avgiften behövs inte för finansieringen av försäkringen eftersom den är kraftigt överfinansierad. Vi avskaffar därför arbetslöshetsavgiften. Ingen kommer då att behöva betala mer än ca 100 kronor per månad i medlemsavgift till sin a-kassa. Vi inför också avdragsrätt för medlemsavgiften.

Bättre grundförsäkring – färre i bidrag

Regeringen har gjort det betydligt svårare att kvalificera sig till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Den som jobbar deltid eller har tillfälliga jobb ställs i dag ofta helt utanför arbetslöshetsförsäkringen. Det är inte heller längre möjligt att kvalificera sig till ersättning från grundförsäkringen genom studier.

Det har lett till att framför allt unga och nyanlända invandrare är hänvisade till att leva på släktingar eller söka bidrag hos kommunen om de blir arbetslösa. Det är inte rimligt. Vi föreslår därför en kraftig förstärkning av grundförsäkringen.

Vi anslår medel så att alla som uppfyller grundvillkoren i 9 § lagen om arbetslöshetsförsäkring och har varit inskrivna vid arbetsförmedlingen i tre månader kan få rätt till ersättning med grundbeloppet. Grundvillkoren i 9 § innebär att den sökande ska vara anmäld på arbetsförmedlingen, vilja och kunna ta ett lämpligt arbete, medverka till handlingsplan och aktivt söka men inte kunna få ett arbete. Med vårt förslag kommer bl.a. ungdomar som tidigare skulle ha omfattats av studerandevillkoret, deltidsarbetande och utlands-

födda som inte har hunnit etablera sig på arbetsmarknaden att kunna ta del av grundförsäkringen.

5.5 Rättvisa skatter

5.5.1 Målsättningen med skattepolitiken

Målsättningen med Vänsterpartiets skattepolitik är att få fler människor i arbete, trygga välfärden, skapa förutsättningar för en hållbar utveckling och utjämna inkomstskillnaderna. En hög sysselsättning är en förutsättning för att få resurser till den offentligt finansierade, generella välfärden. Skatt ska betalas efter bärkraft och välfärd fördelas efter behov.

Skattesystemet måste vara utformat så att det är enkelt att förstå och tillämpa för den enskilda skattebetalaren. Vänsterpartiet vill därför betona vikten av att eftersträva ett system som är enhetligt och likformigt och som har så få undantag som möjligt. På så sätt minimeras också möjligheterna till skatteplanering. Genom att kraftfullt bekämpa skattefusk stärker vi välfärden och skapar rättvisa konkurrensvillkor för företagen.

Under förra mandatperioden genomförde regeringen stora skattesänkningar. Politiken har inneburit ett systemskifte på skatteområdet samtidigt som den bidragit till att urholka skattebaserna. Den privata konsumtionen har tillåtits att öka på bekostnad av den offentliga. I och med det urholkas resurserna till välfärden och möjligheterna till nödvändiga reformer och en rättvis fördelning av ekonomiska resurser.

Skatterna har sänkts mest för höginkomsttagare genom bl.a. slopad förmögenhetsskatt, sänkt fastighetsskatt för exklusiva villor och inte minst genom rejäla inkomstskattesänkningar. Samtidigt betalar pensionärer, sjuka och arbetslösa i dag mer i skatt än friska löntagare. Detta menar vi är orättvist, ineffektivt och dessutom skadar skattesystemets legitimitet. Regeringens skattesänkningar har även på ett påtagligt sätt ökat mäns nettoinkomster jämfört med kvinnors. I budgetpropositionen för 2013 fortsätter regeringen på den inslagna skattesänkarlinjen. Statsbudgetens största ”reform” är förslaget om att sänka bolagsskatten med drygt 16 miljarder kronor.

I det här kapitlet presenteras en rad förslag som syftar till att öka rättvisan i skattesystemet och därmed i samhället i övrigt. Vi menar att det krävs större skatteintäkter än i dag, och vi vet att viljan att betala skatt är god om det finns en koppling till satsningar på t.ex. sjukvård, äldreomsorg och en bra skola.

Våra huvudsakliga skatteförslag finns i tabell 14 i kapitel 7 i denna motion. I samma tabell finns också ställningstaganden med anledning av regeringens förslag i budgetpropositionen för 2013, som avser skatter och inkomster.

Den borgerliga regeringen har genom en rad beslut som jobbskatteavdrag, avdrag för hushållsnära tjänster, nedsatta arbetsgivaravgifter för unga och äldre m.m. allvarligt urholkat skattesystemets grunder och principen om skatt efter bärkraft. Skattesystemet behöver därför ses över. Detta behov finns också utifrån klimatfrågans avgörande utmaning. Vänsterpartiet anser att en översyn av skattesystemet behövs i form av en parlamentarisk utredning.

Fel! Okänt namn på

5.5.2 Inkomstskatter

Vänsterpartiet har i den här motionen presenterat en ekonomisk politik för bl.a. ökad kvalitet och fler jobb i välfärden, investeringar i framtidens infrastruktur och klimatsmarta bostäder, och föreslagit ett generationsväxlingsprogram som möjliggör sammanlagt omkring 25 000 årsanställningar per år för unga arbetslösa.

I motsättning till detta står regeringens ensidiga skattesänkarpolitik, där den enskilt största posten är det s.k. jobbskatteavdraget. Vänsterpartiet är mycket kritiskt till jobbskatteavdraget som är en del av regeringens politik för låga löner. Vi arbetar därför för att jobbskatteavdraget stegvis avskaffas till förmån för en rättvis och likformig beskattning. Först och främst ger jobbskatteavdraget störst skattesänkningar vid höga inkomster och gynnar därmed män framför kvinnor. För det andra är beläggen för att jobbskatteavdraget skulle skapa några jobb mycket svaga. Tidigare i år presenterade Institutet för arbetsmarknadspolitisk utredning (IFAU) en rapport³⁷ som visar att det i princip är omöjligt att utvärdera jobbskatteavdragets effekt på sysselsättningen. Trots detta hävdar regeringen i budgetpropositionen att jobbskatteavdraget kommer att ge 120 000 fler jobb på "lång sikt". Även om detta skulle stämma är kostnaden per skapat jobb väldigt hög. Slutligen innebär jobbskatteavdraget att man betalar olika mycket i skatt på sin inkomst beroende på om inkomsten utgörs av t.ex. pension, föräldrapenning eller lön.

Skatteuttaget måste upplevas som rättvist för att få acceptans. Därför menar Vänsterpartiet att det krävs en ökad progressivitet i systemet och föreslår höjd skatt vid högre inkomster. Med vår politik får alla löntagare upp till medelinkomst oförändrad inkomstskatt i förhållande till dagens regler. Vi föreslår att jobbskatteavdraget trappas av från en månadsinkomst på 30 000 kronor. För inkomster som är högre än så görs en avtrappning av jobbskatteavdraget, alltså en skattehöjning. Om man tjänar mer än 50 000 kronor i månaden får man inget jobbskatteavdrag. Det är ett första steg mot likformig beskattning. Regeringen bör återkomma med förslag om ändring av jobbskatteavdraget i enlighet med det ovan anförda. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi föreslår också en långsammare uppräknings av skiktgränserna för uttag av statlig inkomstskatt. Med vår politik görs uppräknings med utgångspunkt i förändringen i konsumentprisindex med tillägg av en procentenhet. Regeringen bör återkomma med förslag om ändring av skiktgränserna för uttag av statlig inkomstskatt i enlighet med det ovan anförda. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Tabellen nedan visar hur löntagares inkomstskatt förändras med Vänsterpartiets politik.

³⁷ Jobbskatteavdraget, Rapport 2012:2 IFAU.

Tabell 7 Förändrad inkomstskatt för löntagare med Vänsterpartiets politik, år 2013

Månadslön	Förändrad inkomstskatt/månad
15 000 kr	0
18 000 kr	0
20 000 kr	0
25 000 kr	0
30 000 kr	0
35 000 kr	+460
50 000 kr	+1 915

Vänsterpartiet värnar principen om lika skatt vid lika inkomst och menar att vi måste tillbaka till en likformig inkomstbeskattning. För att ta ett steg i den riktningen avsätter vi 2 miljarder kronor för att sänka inkomstskatten för de grupper som hittills inte fått del av regeringens skattesänkningar. Sjuka, arbetslösa, förtidspensionärer m.fl. berörs av förslaget. Vi välkomnar regeringens sänkning av inkomstskatten för pensionärer.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen bygger på att det finns starka parter på arbetsmarknaden. De fackliga organisationerna är de viktigaste aktörerna i arbetet för att förbättra villkoren i arbetslivet och öka arbetstagarnas inflytande på arbetsplatserna. För att fler ska välja att organisera sig i facket inför vi avdragsrätt för medlemskap i facklig organisation.

Regeringens s.k. arbetslöshetsavgift gör medlemsavgifterna till a-kassorna orimligt höga och orättvist differentierade. Avgiften behövs inte för finansieringen av försäkringen eftersom den är kraftigt överfinansierad. Vi avskaffar därför arbetslöshetsavgiften. Ingen kommer då att behöva betala mer än ca 100 kronor per månad i medlemsavgift till sin a-kassa. Vi inför också avdragsrätt för medlemsavgiften. I tabell 8 ges exempel på hur olika individers inkomst påverkas vid olika inkomstnivåer samt medlemskap i fack och a-kassa.

Tabell 8 Inkomstförändring med Vänsterpartiets politik

Effekt av inkomstskatteförändring, avdragsrätt för medlemskap i fack och a-kassa samt slopad arbetslöshetsavgift, år 2013.

Yrkesgrupp	Fackförbund	Arbetsin- komst/månad	Förändring netto- inkomst V-politik/månad
Servitör	Hotell och restaurang	18 000 kr	+410 kr
Undersköterska	Kommunal	20 000 kr	+165 kr
Metallarbetare	IF Metall	25 000 kr	+245 kr
Handläggare	Unionen	35 000 kr	-320 kr
Civilingenjör	Sveriges Ingenjörer	50 000 kr	-1 820 kr

Vi vill riva upp skattereduktionen för hushållsnära tjänster, det s.k. RUT-avdraget, som drar undan alltmer skatteintäkter för varje år som går. Det används i första hand av höginkomsttagare och kostar oerhört mycket för ett fåtal, lågproduktiva arbetstillfällen med djupt problematiska arbetsvillkor. Vi vill i stället använda pengarna till satsningar på förskolan, dels till att finansi-

Fel! Okänt namn på

era 15 000 platser i barnomsorg som ska vara tillgänglig på kvällar, nätter och helger då alltför få småbarnsföräldrar faktiskt jobbar och dels till att utöka rätten till vistelsetid på förskolan för barn till arbetslösa och föräldralediga till 30 timmar per vecka. Regeringen bör återkomma med förslag i syfte att avskaffa RUT-avdraget. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet vill också ta bort skattereduktioner för gåvor till ideella organisationer. Vi har en positiv syn på ideell verksamhet som vi menar utvecklar demokratin. Vi anser att väl fungerande statliga och kommunala stöd till ideella organisationer är ett mer demokratiskt sätt att stödja denna sektor än skattereduktioner till enskilda givare. Regeringen bör återkomma med förslag i syfte att ta bort skattereduktioner för gåvor till ideella organisationer. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.5.3 Sociala avgifter m.m.

Under föregående mandatperiod sänkte regeringen arbetsgivaravgifterna för företag som har anställda i en viss ålder. Syftet har sagts vara att skapa jobb, men utvärderingar visar att nedsättningen av de sociala avgifterna för personer under 26 år är ineffektiv och har haft en mycket begränsad effekt på sysselsättningen. Vänsterpartiet föreslår därför att nedsättningen tas bort. Regeringen bör återkomma med förslag i syfte att ta bort nedsättningen av socialavgifter för personer under 26 år. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet vill även slopa nedsättningen av den särskilda löneskatten för äldre. Syftet var enligt regeringen att göra det mer attraktivt för arbetsgivare att behålla och anställa äldre arbetskraft. Denna möjlighet kommer dock inte alla till del. Människor med låga löner och förslitande arbetsuppgifter orkar sällan arbeta fram till dagens pensionsålder, varför förslaget i stället bidrar till orättvisa mellan olika grupper äldre. Regeringen bör återkomma med förslag i syfte att ta bort nedsättningen av den särskilda löneskatten för äldre. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.5.4 Företagsskattefrågor

I budgetpropositionen för 2013 föreslår regeringen att bolagsskatten ska sänkas från dagens 26,3 procent till 22 procent. Förslaget är statsbudgetens största ”reform” och kostar drygt 16 miljarder kronor. Regeringen motiverar den stora sänkningen med att bolagsskatten inte längre är internationellt konkurrenskraftig. Det är ett påstående som verkligen kan ifrågasättas. Enligt OECD ligger bolagsskatten i Sverige nära genomsnittet för just OECD:s medlemsländer. Dessutom hade Sverige en avsevärt lägre företagsskatt än länder som USA, Tyskland, Frankrike, Spanien, Italien och Norge.

Nu gäller dessa jämförelser den formella nivån på bolagsskatten. Vänsterpartiet har bitt riksdagens utredningstjänst att undersöka den effektiva bolagsskatten i olika länder. Med det avses den skatt som faktiskt betalas in efter

olika typer av avdrag. Undersökningen visar att Sverige ligger i den nedre delen bland de jämförda länderna vad gäller den genomsnittliga effektiva bolagsskatten.³⁸ Även Skatteverkets statistik för åren 2000–2009 visar att de svenska företag som haft ett taxerat överskott i genomsnitt har betalat omkring 15 procent av resultatet efter finansnetto i skatt. Vänsterpartiets bedömning är alltså att nivån på den svenska bolagsskatten är konkurrenskraftig, och att det finns utrymme att höja skatten ytterligare. Vi föreslår därför att bolagsskatten höjs till 28 procent. Vår bedömning är att den faktiska bolagsskatten då skulle bli drygt 17 procent i genomsnitt.

Vi föreslår också att det tas ut en engångsskatt på 5 procent på landets stora fyra storbanker. Det finns all anledning att ta in en del av de övervinster de gör och sätta dem i produktiv användning. Vi satsar istället pengarna på åtgärder mot ungdomsarbetslösheten.

I samband med bolagsskattesänkningen föreslår regeringen också att avdragsrätten för ränteutgifter inom en intressegemenskap begränsas. Förslaget från regeringen ska ses mot den mycket starka och berättigade kritik som funnits mot de skatteupplägg som kallas räntesnurror. Inte minst har kritiken gällt de riskkapitalbolag inom välfärdssektorn som genom att använda räntesnurrorna har minskat sin skatt med miljardbelopp. Vänsterpartiet står bakom förslaget som ett steg i rätt riktning, men tycker att det är en märklig ordning att belöna storföretagen som skatteplanerat genom att sänka bolagsskatten.

Vänsterpartiet eftersträvar att så långt som möjligt ha ett enhetligt och likformigt regelsystem med få undantag, som är enkelt att förstå och tillämpa för den enskilda företagaren. Ett likformigt skattesystem förhindrar också inlåsnings effekter och en snedvriden konkurrens. Regeringen har under mandatperioden infört många undantag från dessa principer. Ett av dessa är sänkningen av restaurangmomsen. Vänsterpartiet vill höja restaurangmomsen till 25 procent. Erfarenheter från Finland, där man sänkt momsen på såväl restaurang- som frisörverksamhet, visar att sysselsättningseffekterna är närmast obefintliga. Även regeringens eget Finanspolitiska råd menar att momssänkningens beräknade effekter på arbetslöshet och sysselsättning är överdrivna och att reformen har karaktären av ett branschstöd. Regeringen bör återkomma med förslag om ändring av restaurangmomsen i enlighet med det ovan anförda. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.5.5 Kapital- och egendomsskatter

Regeringens förändringar av fastighetsskatten och slopandet av förmögenhetsskatten har bidragit till att inkomstklyftorna i Sverige har ökat. Personer som äger lyxvillor har fått en rejäl skattesänkning, samtidigt som vanliga småhusägare bara har fått se sin fastighetsskatt byta namn till fastighetsavgift.

Vänsterpartiets principiella hållning är att fastigheter är tillgångar som ska beskattas. Fastigheter är också en viktig och stabil skattebas. Vi menar att

³⁸ RUT 2011:505.

Fel! Okänt namn på

beskattningen måste utformas med krav på förutsägbarhet, men också uppfattas som rättvis. Därför bör marknadsvärdet tillåtas slå igenom mer i beskattningen av ägda bostäder än vad det gör i dag. Med utgångspunkt i dagens regler föreslår vi att villor med ett taxeringsvärde på 3 miljoner kronor eller mer förutom fastighetsavgiften även beskattas med 1 procent av den del av taxeringsvärdet som överstiger 3 miljoner kronor. Det innebär att ca 8 procent av småhusen får höjd skatt jämfört med dagens regler. Samtidigt föreslår vi att begränsningsregeln i fastighetsskatten ska finnas kvar och utvidgas till att omfatta alla. Ingen kommer därmed att betala mer än fyra procent av sin inkomst i fastighetsskatt, inklusive den s.k. kommunala fastighetsavgiften. Regeringen bör återkomma med förslag om ändring av fastighetsskatten i enlighet med det ovan anförda. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna

I dag ges möjlighet till uppskov med reavinstskatten vid försäljning av bostad upp till ett tak på 1,45 miljoner kronor. Uppskoven uppgår till ca 220 miljarder kronor. Det innebär utestående skatteintäkter på nästan 50 miljarder kronor, vilket är mer än statens totala kostnad för t.ex. försvaret. Förutom att staten alltså riskerar att gå miste om viktiga intäkter bidrar de generösa uppskovsmöjligheterna till att driva upp bostadspriserna. Vänsterpartiet menar att uppskovsmöjligheterna på sikt ska tas bort. I ett första steg föreslår vi att taket sänks till 1 miljon kronor.

Vänsterpartiet anser att skattemässig neutralitet ska råda mellan olika kategorier av bostäder med olika upplåtelseformer. I dag är hyresrätten missgynnad. Regeringen föreslår i budgetpropositionen en sänkning av fastighetsskatten för hyreshusenheter. Vänsterpartiet välkomnar detta men vill gå längre och helt slopa fastighetsskatten för hyreslägenheter. Förslaget inkluderar studentlägenheter. Ett borttagande av fastighetsskatten för hyresrätter sänker också boendekostnaderna för hyresgästerna. Vi avvisar samtidigt regeringens förslag om att höja schablonavdraget för att hyra ut sin bostad i andra hand.

Vänsterpartiet vill utreda utformningen av en förmögenhetsskatt som kan införas 2014. Samtidigt som den förra förmögenhetsskatten hade brister kan vi konstatera att de som tidigare betalade förmögenhetsskatt tillhörde de övre inkomstskikten.

På motsvarande sätt vet vi att den tidigare arvs- och gåvoskatten hade en utjämnande effekt på inkomst- och förmögenhetsfördelningen. Vi föreslår därför att det från 2014 införs arvsbeskattning som betalas av dödsboet innan ett arv skiftas. Även utformningen av en sådan skatt bör utredas väl. Utgångspunkten är att arv mellan makar och sambor undantas, liksom näringstillgångar vid företagsövertagande. En preliminär bedömning är att skattesatsen sätts till 10 procent och att det medges ett grundavdrag på 200 000 kronor. Införandet av en sådan arvsbeskattning kräver också det införs en skatt på gåvor, annars är risken för skatteundandragande stor. Regeringen bör återkomma med förslag om införande av arvsbeskattning i enlighet med det ovan anförda. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Regeringen aviserar att man vill införa ett s.k. investeraravdrag i syfte att stimulera tillgången på kapital i mindre företag. Vänsterpartiets preliminära

bedömning är att avvisa förslaget, framför allt på grund av de risker för skatteundandragande som förslaget medför och som regeringen också själv lyfter.

5.5.6 Skatter som styrmedel i miljöpolitiken – gröna skatter

Skatter och avgifter är nödvändiga och viktiga styrmedel i klimat- och miljöomställningen. Vänsterpartiet menar att den som orsakar negativ miljö- och klimatpåverkan också ska stå för kostnaderna, enligt principen att förorenaren betalar. Priset på transporter ska t.ex. inkludera kostnader för miljöskador, hälsoeffekter, trafikolyckor och andra samhällsekonomiska kostnader.

Koldioxidskatten är ett effektivt ekonomiskt styrmedel för att minska utsläppen av växthusgaser. I Sverige stod inrikes transporter för 31 procent av växthusgasutsläppen 2010. Av de inrikes transporterna stod vägtrafiken i sin tur för 93 procent av utsläppen. Trafikverket konstaterar i sin stora Kapacitetsutredning (2012) att styrmedel som leder till minskad biltrafik krävs för att nå våra klimatmål.

Vänsterpartiet bedömer därför att det finns ett behov av att höja koldioxidskatten varje år fram till 2015. Vi föreslår att koldioxidskatten höjs med 7 öre årligen. För den som tankar betyder vårt förslag att literpriset på bensin blir ca 20 öre högre per år. På tre år innebär höjningen en prisökning med ca 60 öre vid pump.

Höjningar av drivmedelsskatterna skapar oönskade effekter för personer med låga inkomster och för boende på landsbygden. Därför är det viktigt att hitta kompensatoriska åtgärder för dessa grupper. Vi föreslår bland annat sänkt fordonsskatt i 35 glesbygdskommuner och bidrag till efterkonvertering av äldre fordon så att de kan köras på mer hållbara bränslen. Med hjälp av bl.a. skattepolitiken vill vi också gynna kollektivtrafiken och verka för ett ökat utbud såväl i stad som på landsbygd. Bra transportmöjligheter är en nödvändighet för både enskilda och företag, och en förutsättning för en fungerande arbetsmarknad.

Det är lastbilstransporterna som stått för den största delen av trafikökningen på vägarna. För att motverka en ytterligare ökning av den tunga trafiken och stimulera till bränsleeffektivare fordon krävs åtgärder. Vi vill därför införa en kilometerskatt för tunga fordon. Förutom miljöperspektivet kan en kilometerskatt även bidra till kostnadsneutralitet mellan svenska och utländska åkare.

Även flyget ska bära sina egna kostnader för miljöpåverkan. Vår utgångspunkt är att nivån på koldioxid- och energiskatt på flygfotogen ska motsvara den nivå som gäller för bensin för bilar. Därför vill vi införa en skatt på inrikesflyg i form av en schabloniserad start- och landningsavgift. En sådan konstruktion skulle öka incitamentet att fylla planen med resenärer och därmed minska påverkan på miljön.

Vänsterpartiet har länge efterfrågat en ny miljöbilsdefinition som skärper utsläppskraven på våra miljöbilar. Vi välkomnar därför att regeringen nu föreslår en miljöbilsdefinition som skärper utsläppsgränsen för femårig befrielse av fordonsskatt. Förslaget är ett steg i rätt riktning även om koldioxidutsläppen inte borde vara kopplade till tjänstevikten på bilen. Om man istället

Fel! Okänt namn på

inför en platt gräns som kontinuerligt sänks uppmuntras köp av mindre och energisnålare bilar. Dessutom anser vi att en s.k. bonus malus-modell som försäljningsskatt kopplad till miljöbilsdefinitionen bör införas. Detta betyder att bilar med mycket låga koldioxidutsläpp får en betydande skattebonus, bilar med genomsnittliga utsläpp beskattas neutralt medan de med höga utsläpp får en hög skatt.

I frågan om tonnageskatt förenas hänsyn till miljö och sysselsättning. Vänsterpartiet värnar både jobben inom rederinäringen och de relativt sett miljövänliga transporterna till sjöss och vill därför lagstifta om tonnageskatt. Vi noterar att regeringen i budgetpropositionen aviserat att möjligheten att införa ett system med tonnageskatt och frågor om andra stöd till sjöfarten bör utredas. Vänsterpartiet befarar dock att ett införande av en tonnageskatt därigenom ytterligare kommer att försenas.

Halterna av bekämpningsmedel ökar i vattendrag, sjöar och hav, vilket påverkar det marina ekosystemet negativt. Inte minst Östersjön är övergödd av näringsämnen från jordbruk och avlopp. Därför anser Vänsterpartiet att det är nödvändigt att införa en skatt på handelsgödsel och höja skatten på bekämpningsmedel.

6 Effekter av Vänsterpartiets förslag

6.1 Finansiella effekter

Tabell 9 Den offentliga sektorns finanser

Miljoner kronor, avvikelser i förhållande till regeringen

	2013	2014	2015
Offentliga sektorns inkomster	+60 510	+78 566	+83 476
Offentliga sektorns utgifter	+56 918	68 544	+78 720
Finansiellt sparande offentlig sektor	+3 592	+10 022	+4 756
Staten	-608	+5 801	+281
Ålderspensionssystemet	+4 200	+4 221	+4 475
Kommunsektorn	±0	±0	±0
<i>Finansiellt sparande i procent av BNP (nivå)</i>	-0,5	0,6	1,8

Tabell 10 Statsbudgetens saldo och statsskulden

Miljoner kronor, avvikelser i förhållande till regeringen

	2013	2014	2015
Statsbudgetens inkomster	+54 500	+72 656	+77 366
Statsbudgetens utgifter	+55 999	+68 213	+78 895
Statsbudgetens saldo	-1 499	+4 443	-1 529
Statsskuld vid årets slut	+1 499	-2 945	-1 416

Fel! Okänt namn på

Tabell 11 Kommunsektorns finanser

Miljoner kronor, avvikelser i förhållande till regeringen

	2013	2014	2015
Kommunal inkomstskatt	+6 010	+5 910	+6 110
Statsbidrag under UO 25	+1 277	+5 092	+8 757
därav ekonomiska regleringar	-2 810	-2 610	-2 610
Statsbidrag från övriga utgiftsområden	+19 264	+22 517	+25 658
<i>Inkomster totalt</i>	<i>+26 551</i>	<i>+33 519</i>	<i>+40 525</i>
<i>Utgifter</i>	<i>+26 551</i>	<i>+33 519</i>	<i>+40 525</i>
Finansiellt sparande i kommunsektorn	±0	±0	±0

6.2 Jobb och utbildningsplatser

Tabell 12 Direkta jobb i Vänsterpartiets budgetförslag

Antal personer, netto jmf med regeringen

	2013	2014	2015
Kommunala välfärdssatsningar	30 200	41 100	53 500
Bostadssatsningar ersätter ROT	±0	±0	±0
Infrastruktursatsningar	4 400	5 200	6 900
Övriga verksamheter	7 700	6 700	6 900
Övergångsjobb	14 000	14 000	14 000
Lärlingsanställningar	11 000	8 100	8 100
Traineeanställningar	11 500	11 500	11 500
Utbildningsvikariat m.m.	4 000	6 300	6 500
Totalt	82 800	92 900	107 400

Tabell 13 Utbildningsplatser i Vänsterpartiets budgetförslag

Utbildningsplatser, jmf med regeringen

	2013	2014	2015
Komvux inklusive yrkesvux	26 600	29 850	35 625
Yrkeshögskolan	8 000	6 500	6 500
Högskola	8 600	8 600	8 600
Arbetsmarknadsutbildning	10 000	10 000	10 000
Totalt	53 200	54 950	60 725

Fel! Okänt namn

7 Vänsterpartiets förslag till inkomstförändringar

Tabell 14 Finansiell effekt offentlig sektor

Miljoner kronor

	2013	2014	2015
Inkomstskatter			
Höjd skatt för löntagare (över 30 000 kr/mån)	14 600	15 700	17 000
Långsammare uppräknning skiktgränser	900	1 900	3 000
Sänkt skatt sjuka, arbetslösa m.fl.	-2 000	-2 000	-2 000
Avdragsrätt medlemskap i fack och a-kassa	-3 800	-3 900	-3 900
Avskaffat RUT-avdrag	2 500	2 900	3 400
Förändrat ROT-avdrag	6 000	12 700	11 800
Slopade avdrag för gåvor	260	260	260
Socialavgifter			
Slopade nedsatta socialavgifter	16 100	16 700	17 200
Företagsskatter			
Höjd bolagsskatt	22 730	22 350	22 350
Engångsskatt på storbankerna	1 830		
Avskaffa sänkt krogmoms	5 610	6 010	6 010
Skattereduktion för FoU, små och medelstora företag	-1 400	-1 400	-1 400
Kapitalbeskattning			
Slopade skatt för hyreslägenheter	-1 600	-1 600	-1 600
Fastighetsskatt villor inkl utökad begränsningsregel	1 500	1 500	1 500
Sänkt tak uppskov vid bostadsförsäljning till 1 miljon kr	600	600	600
Förmögenhetsskatt		4 000	4 000
Arvsbeskattning		4 400	4 400
Nej till investeraravdrag	700	800	800
Nej till skattelättnader vid andrahandsuthyrning	210	210	210
Miljö- och energiskatter			
Höjd koldioxidsskatt	1 600	2 800	4 200
Sänkt fordonsskatt bilar i glesbygd	-60	-60	-60
Sänkt fordonsskatt efterkonvertering	-400	-400	-400
Klimatskatt inrikesflyg	1 400	2 800	2 800
Båtskatt och sänkt skatt alkylatbensin		225	225
Skatt på handelsgödsel och höjd skatt bekämpningsmedel	300	200	200

Fel! Okänt namn på

	2013	2014	2015
Övriga inkomster			
Slopad arbetslöshetsavgift	-2 480	-2 040	-2 030
Naturvårdsavgift, avgift djurtransport och djurskyddskontroll	35	735	735
Krediteringar med skatteanknytning			
Upprustningsstöd flerfamiljshus	-1 500	-3 000	-3 000
Ombyggnation för ökad tillgänglighet	-2 000	-2 000	-2 000
Upprustningsstöd välfärdslokaler	-3 000	-3 000	-3 000
Kollektivtrafik i glesbygd	-500	-1 000	-1 000
Utbildn.vik, övergångsjobb, lärlingar, traineer	-9 035	-9 034	-9 034
Summa inkomstförändringar	49 100	67 356	71 266

8 Utgiftsramar och fördelning av utgifter i statsbudgeten

Tabell 15 Utgiftsramar 2013-2015

Miljoner kronor, avvikelser i förhållande till regeringen

	2013	2014	2015
1 Rikets styrelse	-388	-388	-389
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	+800	+900	+900
3 Skatt, tull och exekution	+100	+100	+100
4 Rättsväsendet	-175	-325	-330
5 Internationell samverkan	±0	±0	±0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	-1 786	-1 855	-1 858
7 Internationellt bistånd	+3 224	+3 762	+4 249
8 Migration	+500	+510	+530
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	+7 282	+8 587	+9 879
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	+5 255	+5 305	+6 255
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	+1 000	+1 000	+1 000
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	+2 619	+5 192	+5 565
13 Integration och jämställdhet	+45	-495	-895
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	+12 991	+13 295	+12 519
15 Studiestöd	+3 119	+3 580	+4 174
16 Utbildning och universitetsforskning	+8 077	+9 310	+10 579
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	+371	+421	+696
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och bygande samt konsumentpolitik	+1 165	+2 165	+3 165
19 Regional tillväxt	+50	+50	+50
20 Allmän miljö- och naturvård	+2 285	+2 205	+2 446
21 Energi	+934	+894	+1 034

Fel! Okänt namn på

	2013	2014	2015	
22	Kommunikationer	+6 960	+8 940	+10 990
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	+415	+515	+515
24	Näringsliv	+753	+763	+783
25	Allmänna bidrag till kommuner	+1 277	+5 092	+8 757
26	Statsskuldsräntor m.m.	±0	+22	-43
27	Avgiften till Europeiska unionen	±0	±0	±0
Summa utgiftsområden		+56 873	+69 545	+80 671
Minskning av anslagsbehållningar		±0	±0	±0
Summa utgifter		+56 873	+69 545	+80 671
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto		-874	-1 332	-1 776
Kassamässig korrigerering		±0	±0	±0
Summa		+55 999	+68 213	+78 895

Tabell 16 Fördelning av utgifter i statsbudgeten 2013–2015

Miljoner kronor, avvikelser i förhållande till regeringen

	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	2013	2014	2015
1:1	Kungliga hov- och slottsstaten	-12	-12	-12
2:1	Riksdagens ledamöter och partier m.m.	-62	-62	-62
2:4	Riksdagens ombudsmän (JO)	+5	+5	+5
4:1	Regeringskansliet m.m.	-300	-300	-300
9:1	Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	-19	-19	-20
Summa		-388	-388	-389

Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Nya anslag

nytt	Höjda socialavgifter unga	+500	+500	+500
nytt	Höjda socialavgifter äldre	+300	+300	+300
nytt	KPI-effekt av höjd koldioxidskatt		+100	+100
Summa		+800	+900	+900

Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

1:1	Skatteverket	+100	+100	+100
Summa		+100	+100	+100

Fel! Okänt namn på

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

1:1	Polisorganisationen	-5	-10	-10
1:2	Säkerhetspolisen	-20	-20	-25
1:6	Kriminalvården	-165	-330	-330
	<i>Nya anslag</i>			
nytt	Fångombudsman – ny myndighet	+5	+5	+5
nytt	Särskild utredningsmyndighet för misstänkta polisbrott	+5	+10	+10
nytt	Integritetsskyddsmyndighet	+5	+20	+20
	Summa	-175	-325	-330

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	-650	-650	-650
1:2	Fredsfrämjande förbandsinsatser	-550	-550	-550
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	-445	-445	-445
1:8	Försvarets radioanstalt	-121	-147	-149
1:9	Totalförsvarets forskningsinstitut	-30	-30	-30
1:12	Försvarexportmyndigheten	-30	-73	-74
2:4	Krisberedskap	+40	+40	+40
	Summa	-1 786	-1 855	-1 858

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

1:1	Bistandsverksamhet	+2 224	+2 239	+2 226
1:6	Avveckling av Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete		+23	+23
	<i>Nya anslag</i>			
nytt	Klimatbistånd	+1 000	+1 500	+2 000
	Summa	+3 224	+3 762	+4 249

Utgiftsområde 8 Migration

1:2	Ersättningar och bostadskostnader	+400	+410	+430
1:6	Offentligt biträde i utlänningsärenden	+100	+100	+100
	Summa	+500	+510	+530

Fel! Okänt namn på

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg				
1:4	Tandvårdsförmåner m.m.	+1 350	+2 000	+2 000
1:5	Bidrag för läkemedelsförmånerna	+725	+725	+725
1:6	Bidrag till folkhälsa och sjukvård	+3 315	+2 865	+3 115
1:8	Bidrag till psykiatri	+30	+30	+30
1:9	Prestationsbunden vårdgaranti	-1 000	-1 000	-1 000
2:5	Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	+10	+10	+10
3:2	Bidrag till handikapporganisationer	+20	+20	+20
4:1	Personligt ombud	+26	+52	+52
4:5	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	+2 565	+3 515	+4 435
4:7	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	+141	+270	+392
	<i>Nya anslag</i>			
Nytt	Omsorgslyft handikappomsorgen	+100	+100	+100
	Summa	+7 282	+8 587	+9 879

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

1:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	+2 650	+2 800	+3 750
1:2	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	+1 600	+1 500	+1 500
1:6	Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	-1 000	-1 000	-1 000
1:7	Bidrag för sjukskrivningsprocessen	+5	+5	+5
	<i>Nya anslag</i>			
Nytt	Sjuklön för småföretag	+2 000	+2 000	+2 000
	Summa	+5 255	+5 305	+6 255

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1:1	Garantipension till ålderspension	+1 200	+1 200	+1 200
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	-200	-200	-200
	Summa	+1 000	+1 000	+1 000

Fel! Okänt namn på

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1:2	Föräldraförsäkring	+1 119	+3 592	+3 865
1:3	Underhållsstöd	+700	+800	+900
1:8	Bostadsbidrag	+800	+800	+800
	Summa	+2 619	+5 192	+5 565

Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

1:1	Integrationsåtgärder	-185	-185	-185
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	+490	+250	+250
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	+30	+30	+30
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	-300	-600	-1 000
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	+10	+10	+10
	Summa	+45	-495	-895

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

1:1	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	+192	+196	+194
1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	+10 802	+10 903	+9 795
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	+974	+973	+974
1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	+908	+1 108	+1 441
2:1	Arbetsmiljöverket	+115	+115	+115
	Summa	+12 991	+13 295	+12 519

Utgiftsområde 15 Studiestöd

1:2	Studiemedel m.m.	+3 136	+3 606	+4 208
1:3	Studiemedelsräntor m.m.	-17	-26	-34
	Summa	+3 119	+3 580	+4 174

Fel! Okänt namn på

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	+1 922	+1 852	+1 852
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	+2 875	+4 090	+5 040
1:14	Statligt stöd till vuxenutbildning	+1 224	+1 302	+1 611
2:70	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	+2 056	+2 066	+2 076
	Summa	+8 077	+9 310	+10 579

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

1:1	Statens kulturråd			+5
1:2	Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	+35	+50	+35
1:6	Bidrag till regional kulturverksamhet		+70	+70 +70
2:2	Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	+10	+10	+10
3:1	Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	+10	+20	+20
4:4	Bidrag till bild- och formområdet	+10	+10	+10
5:2	Ersättningar och bidrag till konstnärer	+20	+20	+20
8:1	Centrala museer: Myndigheter	+70	+70	+70
8:3	Bidrag till vissa museer	+5	+15	+20
9:2	Stöd till trossamfund	-15	-15	-15
10:1	Filmstöd	+28	+28	+28
11:1	Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland	+3	+3	+3
11:5	Stöd till taltidningar	+30	+30	+30
12:2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	+25	+25	+25
13:2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	+20	+20	+20
14:1	Bidrag till folkbildningen	+50	+50	+50
	<i>Nya anslag</i>			
Nytt	Digitala bibliotek		+10	+300
	Summa		+371	+421 +696

Fel! Okänt namn på

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byg- gande samt konsumentpolitik

1:5	Boverket	+10	+10	+10
2:2	Konsumentverket	+45	+45	+45
	<i>Nya anslag</i>			
nytt	Investeringsstöd	+1 000	+2 000	+3 000
nytt	Hissbidrag	+100	+100	+100
nytt	Stimulera kooperativa hyresrättsföreningar	+10	+10	+10
	Summa	+1 165	+2 165	+3 165

Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

1:1	Regionala tillväxtåtgärder	+50	+50	+50
	Summa	+50	+50	+50

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

1:1	Naturvårdsverket	+50	+60	+60
1:2	Miljöövervakning m.m.	+25	+25	+25
1:3	Åtgärder för värdefull natur	+250	+250	+250
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	+150	+150	+150
1:5	Miljöforskning	+10	+10	+10
1:6	Kemikalieinspektionen	+70	+70	+100
1:7	Internationellt miljösam- arbete	+30	+30	+30
1:8	Supermiljöbilspremie	-80	-100	
1:9	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	+20	+20	+20
1:10	Klimatanpassning	+50	+50	+50
1:12	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	+235	+160	+166
1:16	Skydd av värdefull natur	+400	+400	+500
1:17	Havs- och vattenmyndig- heten	+20	+25	+30
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och sam- hällsbyggande: Forskning	+55	+55	+55
	<i>Nya anslag</i>			
Nytt	Klimatprogrammet	+1 000	+1 000	+1 000
	Summa	+2 285	+2 205	+2 446

Fel! Okänt namn på

Utgiftsområde 21 Energi

1:2	Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.			+140
1:5	Energiforskning	+200	+200	+200
1:9	Energiteknik	+295	+255	+255
1:11	Energieffektiviseringsprogram	+154	+154	+154
	<i>Nya anslag</i>			
Nytt	Pilotstöd, marknadsintrod., planering vindkraft, branschprogram	+285	+285	+285
	Summa	+934	+894	+1 034

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

1:1	Väghållning	+600	-2 000	-3 200
1:2	Banhållning	+3 580	+7 030	+9 780
1:7	Trafikavtal	+2 675	+3 650	+4 150
	<i>Nya anslag</i>			
Nytt	Kompensation för klimatskatt på flyg	+105	+210	+210
Nytt	Utbyggnad cykelparkeeringar vid järnvägsstationer		+50	+50
	Summa	+6 960	+8 940	+10 990

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

1:2	Insatser för skogsbruket	+200	+200	+200
1:7	Ersättningar för viltskador m.m.	+10	+10	+10
1:8	Statens jordbruksverk	+50	+50	+50
1:15	Livsmedelsverket	-65	-65	-65
1:16	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	+80	+80	+80
1:20	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	+100	+200	+200
1:24	Sveriges lantbruksuniversitet	+10	+10	+10
	<i>Nya anslag</i>			
Nytt	Ekorådgivare	+30	+30	+30
	Summa	+415	+515	+515

Fel! Okänt namn på

Utgiftsområde 24 Näringsliv

1:1	Verket för innovationssystem: Förvaltningskostnader	+50	+50	+50
1:2	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	+300	+300	+300
1:3	Institutens strategiska kompetensmedel m.m.	+250	+250	+250
1:5	Näringslivsutveckling m.m.	+160	+160	+160
1:18	Kostnader för omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag m.m.	-42	-42	-22
2:3	Exportfrämjande verksamhet	+25	+25	+25
	<i>Nya anslag</i>			
Nytt	Fri programvara	+10	+20	+20
	Summa	+753	+763	+783

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

1:1	Kommunalekonomisk utjämning	+1 227	+5 042	+8 707
	<i>Nya anslag</i>			
Nytt	Lokala servicekontor	+50	+50	+50
	Summa	+1 277	+5 092	+8 757

Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

1:1	Räntor på statsskulden	+22		-43
	Summa	+22		-43
	Samtliga utgiftsområden	+56 873	+69 545	+80 671

Fel! Okänt namn på

Bilaga 1 Beräkning av statsbudgetens inkomster 2013

Tabell 17 Beräkning av statsbudgetens inkomster 2013

Miljoner kronor

Inkomsttitel	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (V)
1100 Direkta skatter på arbete	530 221	+24 770
1111 Statlig inkomstskatt	47 477	+1 100
1115 Kommunal inkomstskatt	584 611	+7 610
1120 Allmän pensionsavgift	101 168	±0
1130 Artistskatt	85	±0
1140 Skattereduktioner	-203 120	+16 060
1200 Indirekta skatter på arbete	449 239	+25 500
1210 Arbetsgivaravgifter	457 655	+21 500
1240 Egenavgifter	13 601	+100
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	-31 067	±0
1270 Särskild löneskatt	39 896	+3 900
1280 Nedsättningar	-31 417	±0
1290 Tjänstegruppliv	572	±0
1300 Skatt på kapital	178 426	+18 270
1310 Skatt på kapital, hushåll	26 291	+400
1320 Skatt på företagsvinster	103 287	+16 560
1330 Kupongskatt	4 366	±0
1340 Avkastningsskatt	7 212	+910
1350 Fastighetsskatt	29 724	+400
1360 Stämpelskatt	7 547	±0
1380 Arvsskatt	0	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	472 736	+8 950
1410 Mervärdesskatt	349 530	+5 810
1420 Skatt på alkohol och tobak	23 770	±0
1430 Energiskatt	42 121	±0
1440 Koldioxidskatt	26 419	+1 800
1450 Övriga skatter på energi och miljö	6 078	+1 800
1470 Skatt på vägtrafik	17 600	-460
1480 Övriga skatter	7 219	±0
1500 Skatt på import	5 754	±0
1600 Restförda och övriga skatter	3 941	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	-7 397	±0

Fel! Okänt namn på

Inkomsttitel	Regering- ens förslag	Avvikelse från rege- ringen (V)
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	1 632 921	+77 490
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	-807 636	-6 010
Statens skatteintäkter (periodiserat)	825 285	+71 480
1900 Periodiseringar	-9 806	±0
1000 Statens skatteinkomster	815 480	+71 480
Övriga inkomster (kassamässigt)	14 099	-16 980
2000 Inkomster av statens verksamhet	50 520	-2 445
3000 Inkomster av försåld egendom	15 000	±0
4000 Återbetalning av lån	1 199	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	10 734	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	11 623	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-74 977	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0	-14 535
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	829 578	+54 500

Stockholm den 4 oktober 2012

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Eva Olofsson (V)

Ulla Andersson (V)

Hans Linde (V)

Mia Sydow Mölleby (V)